פנקס

פון דער אלגעמיינער פריוואטער
העברעישער פאָלקס-שולע „יבנה"
ביי „תרבות" אין שערעשעוו.

געווידמעט דער 10-יעריקער
עקזיסטענץ פון דער שולע.

שערעשעוו החרצה
1935

פנקס

פון דער אלגעמיינער העברעישער פאָלקס־שולע „יבנה" ביי „תרבות" אין שערעשעוו.

צינויפגעשטעלט דורכן מנהל פון דער „יבנה"-שול,

יואל וואלדשאן,

ביי דער מיטהילף פונם מנהל, ה' י. ש. פעקער.

א הארציגן דאנק דריקט דער מחבר אויס די חברים: הה' אברהם קיועלמאן און שעגענבוים בערל פאר די מאטעריאלן און אינפאָרמאציעס, וואָס זיינען פאר דער פארליגנדיקער אַרבעט נויטיק געווען.

אונזערע פריינד, די מיטגלידער פון דעם „שערשעווער הילף-פאריין" אין אמעריקע, ווי אויך אונזערע שערשע-ווער עלטערן — עסקנים די ארבעט געווידמעט.

דער מחבר

שערעשעוו, דעם 14 יולי 1935.

פלאן פון דער „יבנה“ = שולע

אין גרייעווע

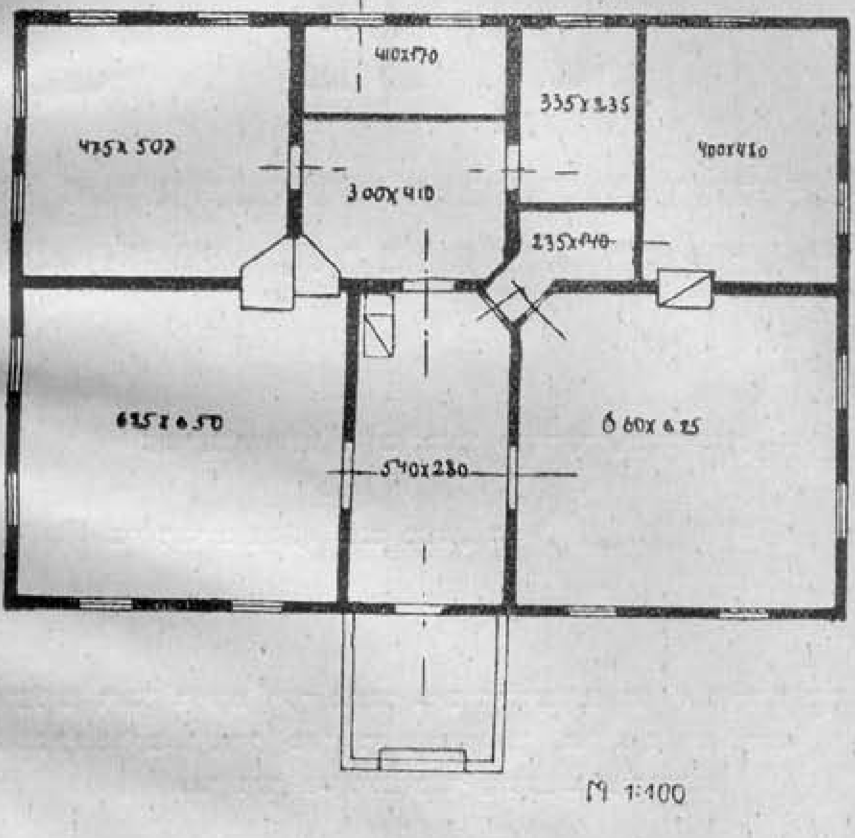

אויפרוף!

צו אונזערע פריינד און סימפּאַטיקער!

אין א צייט פון עקאָנאָמישע אויפטרייסלונגען, פון א שטייגענדע אָן אויפער פארשטארקטע יידן-האַס; אין א צייט ווען דער גורל פון אונזער פאָלק איז פארהילט אין א געדיכטן שלייער, ניט וויסנדיק וואָס ערווארטעט אונז מאָרגן... ווענדן מיר זיך צו אייך, חברים, סימפּאַטיקער, מיט דעם רוף פון די שערעשעווער יידישע יונגנקע אָרימע תלמידים, וואָס שרייען און בעטן; קומט ערציהט אונז פאר מענשן, פאר יידן, פאר מיטגלידער פון דער געזעלשאפט, קומט נעמט אונז ארויס פון דעם שטויב, צו וועלכן מיר שטייען פארמשפּט צו ווערן! קומט און ענטוויקלט אין אונז דעם כח, וואָס איז אונז דרינגנד נויטיק, אָפּווענדן מיט זיין הילף אלע געפארן וועלכע ערווארטן אונז אין אונזער צוקונפטיקן לעבנס-וועג....

שוין 10 יאָר, אז דער רוף פון דעם יונגנקן דור פון אייער אלטע היים שרייט צו אייך, פריינד, נאָך הילף, ליידער איז דער רוף נאָך ניט אריינגעדרונגען אין די ברייטסטע מאסן לאנדסלייטע מעבר לים. נאָך זייער א גרויסע צאָל ברידער אין שוועסטער, זענען געבליבן אויסערהאלב פון דעם רוף. נאָך זייער א גרויסער טייל לאנדסלייטע זענען געבליבן קאלטבלוטיק אָן דער מינדסטער פארשטענדעניש פאר דעם אויפהאלטן דעם עקזיסטענץ פון דער איינציקער יידישער דערציונג-אַנשטאַלט אין שערעשעוו.

די איינציקע שערשעווער קאָלאָניע, וואָס האָט יאָ געגעבן זיך א חשבון און געהעריק זיך אָפּגערופן, זענען די ניו-יאָרקער שערשעווער פריינד און אין א געוויסע מאָס, אויך די פון פילאדעלפיע.

מיר ווענדן זיך נאָכאמאָל ביי דער געלעגנהייט צו אלע אונזערע שערשעווער ברידער און שוועסטער, וועלכע זענען צושפּרייט איבער אלע טיילן וועלט.

געדענסט, אז די עקזיסטענץ-דערהאלטונג פון אונזער שולע איז ניט קיין נדבה, נאָר א געזעלשאפטיכער חוב, וואָס ליגט אויף יעדן געבאָרענעם אין שערעשעוו, וואו ס'געפינען זיך די אָרימע קינדער פון זיינע משפחה-פריינד און באַקאַנטע.

געדענקט, אז דער עקאָנאָמישער קריזיס וואָס הערשט ביי אונז, לאָזט זיך אמשטארקסטן פילן אין אונזער אנשטאלט;

געדענקט, אז מיר טוען וואָס נור מעגליך איז, אָבער אונזערע פאַראָרימטע שערשעווער איינוווינער זענען ניט ביכולת מיט די איינענע קרעפטן אויסצוהאלטן די גרויסע צאָל אָרימע שילער, וועלכע שטרעבן צו א פאָלקסמעסיגער מאָדערנער יידישער דערציונג;

געדענקט, אז אין פארגלייך צו אנדערע שטעט שטייט איר נאָך זייער וויט הינטער-שטעליק מיט אייער געזעלשאפטליכן חוב כלפּי אייער היים;

געדענקט, אז נאָר מיט אייער מיטהילף, וועט אונז געלינגען איינצוהאלטן אָט דעם ריזיקן בנין, וועלכן מיר האָבן, נאָך אזוי-פיל מיה און ארבייט אים אויפגעשטעלט.

אין נאָמען פון דער גרויסער צאָל עלענטע און אָרימע שילער פון אייערע פריינד, בעקאנטע, קרובים און שכנים, אַפּעלירן מיר צו אייער געוויסן:

פארגעסט ניט אין אייערע אייגענע!
פארגעסט ניט אין אייער חוב!
פארשפּעטיקט ניט אייער מיטהילף!

דער שול-קאָמיטעט.

פרוכט פון 10־יאריקער שווערער אַרבעט.

אנשטאט א הקדמה.

10 יאָר זענען בליץ-שנעל אריבער. זינט דער גרינדונג פון דער „יבנה-שולע“ אין שערעשעוו. 10 יאָר פון חבלי־יצירה צו שאפען אין שווערסטע באדינגונגען ביים לייזן דערציערישע פראָבלעמען, ביי מעשה־בראשיתדיקער טאָג טעגליכער שווארץ-א־בעט. ווי געבן דעם נאקעטן, פירוועטיקן בנין אנ׳ענטשפ־עכענדיקן אויסזען וכו׳. אין פארלויף פון די 10 יאָר האָט באדאַרפט געשאפן ווערן מיט ליידיקע הענט דער גאנצער אינוועטאר, ווי שול־בענק, לערן-מכשירים אין א קינדער ביבליאָטעק. אטא דער בארג פון פון מאַטעריעלע נסיונות האָט ניט ווינציק געשטערט די דערציערישע ארבעט פון די לערער אין זייער אידעישן וועג.

אָבער — ס׳איז כראי געווען די ארבעט; מיר האָבן דורכגעמאכט זייער אלאַנגן און געשלענגעלטן וועג דורך בערג און טאלן, מיט איין וואָרט: מאדערנער-וועג, אָבער עס זעט זיך דער לייכט-טורעם, וועלכער זאָגט אָן, אז מיר זיינען ארויף אויפן דרך המלך, אונזער ציל איז גאָרניט ווייט. איך וואָרף א בליק אונטער זיר און דערזע: א קינד פון דער נאָנטער פארגאנגענהייט. פון זיינע טריבע פון לעבענס-לוסט אויסגעלאָשענע אויגעלעך לאָזט זיך לייכט לייענען די געשיכטע פון זיין קינדהייט טראגעדיע. לאָמיר זען וואו דאָס קינד הייבט אָן זיין לעבנס-וועג. מיר קומען אריין אין א נידעריק־שמוציקן שטיבל; א גערוך פון „ווילגאָטש“ געמישט מיט נאָך אנדערע „ריחות“ באגעגענען אונז מיט אָפענע אַרעמס... אין דער האַלב-טונקלקייט, ווי אין א טומאַן, באמערקן מיר א מאסע לעבעדיקע קליינינקע נפשות; אין דער שפיץ זיצט דער אכזריותדיק-אָנגעבריגזטער מלמד מיטן לעדערנעם רימען אין האַנט; ער פאַרערט פון א געשלאָגענעם קינד, עס זאָל אים פארטייטשן די „שווארבע“. שלאכצנדיק, זינגט אויס דאָס וויינענדיקע קינד, מיט א גמרא-ניגון, די שיינע פראכטפולע נבואה ישעיהו הנביאס: „באחרית הימים“, וואָס דערציילט פון אייביקן וועלט-שלום פון אלמענטשלעכן פרידן פון א צייט ווען דאָס אָרימע, שוצלאָזע שעפסעלע וועט ניט פארפאָלגט-ווערן פון דעם גרויזאמען וואָלף... (וגר זאב עם כבש). איבערן חדר קריכן אָדם-נאקעטע אויף אלע פיר דעם רבינס קינדערלעך...

דערגענצנדיק די „הארמאָניע“ פונם „דור ההפלגה“, קומט דאָס פלוציםדיקע געשריי פונם א קינד, וואס איז אריינגפאלן, אין דעם פאַמוניעס-שיסל, און פון אתיכחה-לאווע, וואָס זעצט פון רבינס ווייב׳ס פייערדיקן מויל...

צו האָט דאָס קינד, וואָס האָט פארבראכט זיינע קינדהייט-יאָרן, אין אַזאַ ענגען געפענגעניש, געקאָנט שעפן לעבענס-לוסטיקייט? צו האָט דאָס פאר דער צייט פארעלטערטע קינד אין דעם לעבעדיקן קבר-גרוב געקאָנט אָנקלייבן די נויטיקע פסיכאָ-פיזישע קרעפטן פאר זיין צוקונפטיקן שווערן לעבענס-וועג? צו האָט אין אַזאַ פארסמטער אטמאָספער געקאָנט זיך אויס-קריסטאַליזירן דער הומאַניטארער, געזעלשאפטלעכער כאַראַקטער פונם קינד? דער כאַראַקטער, וואָס דאָס קינד דארף ברענגען, ווי א מתנה דער געזעל-שאפט, דעם פאָלק און דער גאנצער מענשהייט? צו האָט דאָ אין אזא „עמק עכור“ געקאָנט זיך אויסשמירן די ווילנס-קראַפט פון קינד, זיין „איך“, זיין זעלבסטבאוווסטזיין, זיין עסטעטיש געפיל, כדי שפעטער, ווען ער וועט שוין זיין א דערוואקסענער מענטש זיין איינגעשפאַנט אין לעבענס-יאָך, זאָל ער קענען אויף א ווײַלע זיך אָפּווענדן פון דער שווארצע כמאַרע זאָרג, און זיך באגייסטערן מיט דער שיינער, פראכטפאלער נאטור? האָט מען דאָך טיף אין זיין הארצן, נאָך אין דער פריסטער קינדהייט, איינגעקריצט דעם „כל המפסיק ממשנתו ואומר: מה נאה אילן זה, מה נאה ניר זה, הרי זה מתחיב בנפשו“— ווער עס רייסט איבער אויף א ווײַלע זיין לערנען און פארקוקט זיך אויף דער שיינער נאטור, ברענגט בידים אויף זיך דעם טויט!...— — — — — —

עס איז דעריבער ניט קיין וואונדער, וואָס פאר א שמחה איז ביים חדר-קינד געווען פארעכנט א קראנקהייט-פאל ביים רבין, אָדער, פארקערט אן אבלות אָדער גאָר א מזל-טוב ביי א געבורטס-פאל ביי דער רביצן...

דערמאַן איך זיך דעם דובנער מגידס א משל: א רוסישער מיניסטער האָט באַזוכט אמאָל פאַרשיקטע קאַטאָרזשניקעס אין די קוילן-גרובן פון קאַלטן סיביר. געפינענדיק זיי אויסגעמאָגערטע און נידערגעשלאָגענע, ווערט דער מיניסטער אויפגעבראכט אויף די אויפזעער און פרעגט: „צו גיט איר זיי עסן“?! „אַדרבא — ענטפערן זיי אים — מען שפּייזט זיי זייער גוט“ — „אויב אַזוי — פרעגט דער מיניסטער — „פאר-וואָס זעען זיי אַזוי שלעכט אויס“? — דערפאר — ענטפערן זיי איהם — „ווייל זייער ארבעט איז זייער א שווערע: א גאנצן טאָג דארפן זיי בלאָזן די קוילען אין די אויוונס, זיי זאָלן זיך ניט אויסלעשן. דאַן רופט זיך דער מיניסטער אָפ: — איר, אידיאָטן גרויסע! צו דען זיינען קיין בלאָז-זעק אויף דער וועלט ניטאָ? איך וועל אייך אַריינשיקן בלאָז-זעק. אַוועקגעפאָרן, האָט דער מיניסטער זיי צוגעשיקט אַ וואַגאָן בלאָז-זעק. אין א צייט אַרום באַזוכט זיי דער מיניסטער אַ צווייט מאָל; ווי אַנטוישט איז ער געוואָרן, זעענדיק, אַז אין די אויוונס ברענט קיין פייער ניט, און אין די קוילנגרובן אַרבעט קיינער ניט. דאַן פרעגט ער מיט צאָרן: — צו האָב איך דען קיין בלאָז-זעק אייך ניט געשיקט? — יאָ, זאָגן זיי אים — דו האָסט אונז בלאָז-זעק יאָ געשיקט, אָבער איידער זיי זענען אָנגעקומען, האָבן די קאַטאָרזש-

ניקעס אויפגעהערט בלאָזן און אויפהאַלטן דאָס פייער... ביז די לעצטע פונקען האָבן זיך אויסגעלאָשן... און ווען די בלאָז-זעק זיינען אָנגעקומען, איז שוין ניט געווען וואָס אויפצובלאָזן... אזוי איז אויך געווען מיטן יידישן קינד אין שערשעוו. אָט, אָט דאָבן די לעצטע פונקען, פון וועלכע מען זאָל קענען אין דעם קינדס הערצעלע אויפבלאָזן דאָס פייער פון ליבשאַפט צו דער וועלט, צום פאָלק און צו דער אַרומיקער סביבה—געהאַלטן ביים אויסגעלאָשן ווערן...
אָבער ס'האָבן זיך געפונען מענטשן מיט אַ ברייטערן קיק אויף דער וועלט, מענטשן מיט אַ באַגריף פאר אַ בעסערער דערציונג פאַרן קינד, און האָבן אָנווענדנדיק זייער גאַנצע ענערגיע, געשאַפן דאָס „מקום מקלט", דאָס גן-עדן-ווינקעלע פאַר די שערעשעווער קינדער. זיי האָבן אויף קיין בלאָז-זעק פון מיניסטער ניט געוואַרט. אינסטינקטיוו האָבן זיי געפילט די פאַרשטייענדיקע געפאַר פון זיצן מיט פאַרלעגטע הענט און וואַרטן אויף דעם ישועה-טאָג..
פאַרזאָרגטע מיט דער טאָג-טעגלעכער פרנסה, האָבן די עסקני-דצבורא דערפילט, אז דאָם קינד וואָס וועט דערצייגן ווערן אין אַ ברייט-געזונטן היגיענישן בנין, ביי א געשולט-קוואַליפיצירטן לערער-פערסאָנאַל און אין אַן אטמאָספער פון פרייהייט און שמחה, וועט אויך אַליין זיך אויסלייגן דעם וועג, וואָס פירט צו דער באַפרייאונג פון פאָלק, „מפי עוללים ויונקים יסדת עוז"—דורך די קליינע זויג-קינדער וועסטו, פאָלק, דיין פעסטונג גרינדן—לערענט אונז דוד המלך, דער נעים זמירות בישראל. ווען איך ווענד צוריק אָפּ מיין בליק פון חושכדיק נאָענטער פאַרגאַנגענהייט און קוק זיך צו צו דער פרוכט פון קעגנוואַרט, צו דעם פועל-יוצא פון די 10 יאָר שווערע אַרבעט, זע איך: א מחנה פון העכער הונדערט יוגנטלעכע מיט פעסט-געבויטע קערפּערס און מיט א געזונטער, אָפּ-טימיסטיש-האָפנונגס-פולער נשמה, פול מיט ענערגיע, מיט אַ שטרעבונג צו אַן אידעאַל און מיט אָרויענטאַציע אויפן שווערן לעבנס-וועג,—דאַן רייסט זיך ארויס פון מיין טיפן האַרצן א ברכה פון „שהחיינו"; דאַן שטרעקט זיך אַליין די האַנט אויס צו דריקן האַרציק די הענט פון די, וואָס האָבן דאָס גן-עדן-ווינקעלע פאר די קינדער געשאפן. עס ווילט זיך זאָגן צו אָטאָ די מענטשן, וועלכע האָבן ניט נאָר געבויט נאָר אויך אויפגעהאַלטן די שול ביז היינט צו טאָג, טראָץ די אַלע שוועריקייטן, טראָץ די קריזיסן: „תחזקנה ידיכם"—געשטאַרקט זאָלן זיין אייערע הענט! זייט שטאָלץ מיט אייער אַרבעט, גייט וויטער אויף דעם זעלבן גאָלדענעם וועג און זעצט אים פאָר אויך אין דער צוקונפט.

די מיטגליעדער פון דער בוי־קאָמיסיע

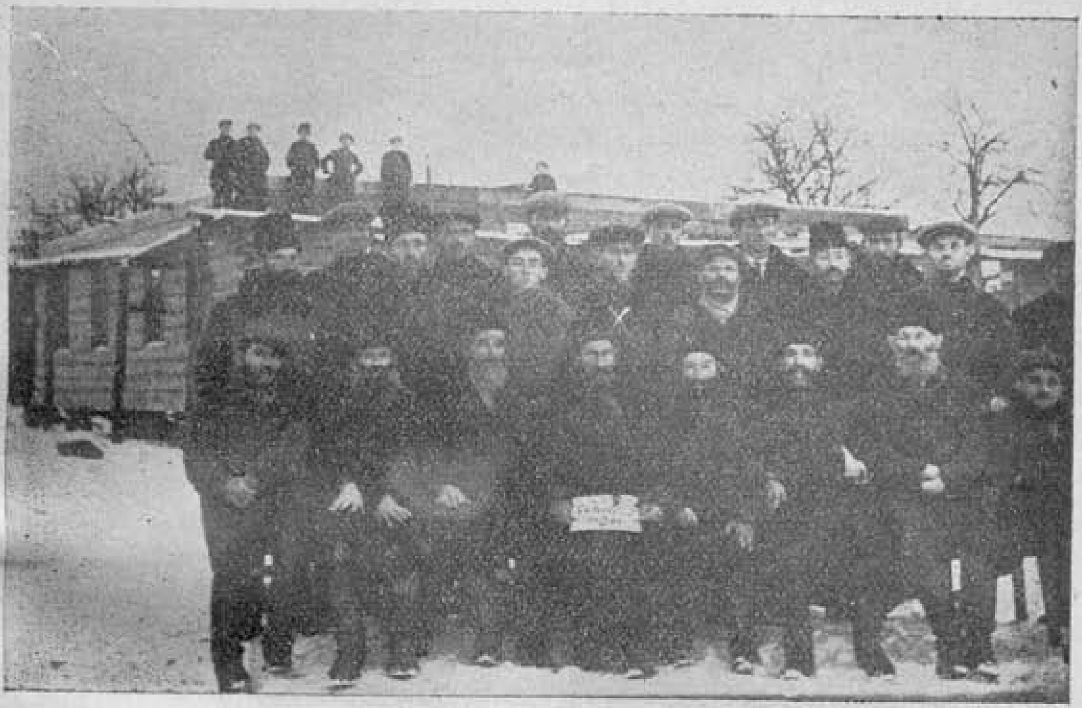

× פּאָרזיצענדער ח. קרוגמאַן.

10 יאָר „יבנה”-שולע ביי תרבות אין שערעשעוו.

בראשית...

געוועזן אמאָל א ייד אין שערעשעוו-מארקל (מאַרקל ב"ר וואָלף פּאָמע-ראַניעץ) האָט ער ג'הייסן. פאַרשידענע סיבות האָבן אים אין דעם קאלטן סיביר, אין דער שטאָט אירקוטסק, פאַרטריבן. עלטערע מענטשן פון „יענעם” דור דערציילן נאָך, ווי מארקלס מאמע האָט, נעבעך, פארגאָסן ביטערע טרערן אויף דעם אומגליק, וואָס איר האָט געטראָפן מיט מארקלען; ער איז פארטריבן געוואָרן צווישן גויים אין קאַלטן, גרויזאמען סיביר און איז פון יידישקייט דערווייטערט און פארפרעמדט געוואָרן. גרויס איז געווען די עלטערנס צער פון זוענן זייער אומגליקלעך-עלענטן „בן, שנשבה בין הגויים”... און לאַנג-לאַנג איז דער „גירוש” מארקל'ס געווען דער הויפּט-שמועס צווישן די שער-שעווער איינוווינער; ביז דער ענין איז לאנגזאם פארגעסן געוואָרן, ווי ס'זענען פארגעסן געוואָרן נאָך אַ סך זאכן פון „יענע” גוטע צייטן, ווען דער היגער יידישער ישוב האָט זיך געצויגן פון עק קאמעניעצקער ביז עק פּרוזשענער גאס (היינט־צו־טאָג זיינען עס „גוישע גאסן”).

„והשיב לב בנים על אבותם"...

א יידישע נשמה איז אָבער שווער אָפּצושאַצן. אויך פון סיביר האָבן אַנגעהויבן דערגיין גרוסן פון דעם פּאַרטריבענעם מאַרקלען, וועלכער האָט זיך „דאָרט" אויפגעאַרבעט, געוואָרן אַן „עושר"—א „פּיערווי-גילדי-קופּיעץ"... אויך „דאָרט" האָט מאַרקל זיין יידישקייט נישט פאַרגעסן; זיין וואַרים יידיש האַרץ האָט אפילו דאָס קאַלטע סיביר נישט געקענט אויסקילן. אמת, פון „מאַרקל וועלוועלס" איז ער „דאָרט" „מאַרק וואַסיליעוויטש" געוואָרן, אָבער זיין געבורטס-שטעטל שערעשעוו מיט איר יידישקייט איז ביי אים אין האַרצן פאַרבליבן טיף איינגעוואָרצלט. דעם יידישן פּינק פון דערהיים האָט ער אין האַרצן געטראָגן און ווען דער „גנעדיקער צאַר" האָט מוחל געווען די „פּשעים" פון כלל-ישראל (אַמנעסטיע, בלע"ז), איז אויך מאַרקלען געלונגען אַרויסצובאַקומען זיך אויף א שטיקל צייט פון אירקוטסק; איז ער אויף „קברי אבות" קיין שערעשעוו געקומען. „גרוי און אַלט איז ער שוין דאַן געווען" — אַזוי דערציילן אונז די איינגעבוירענע שערשעווער אַלטיטשקע בעלי-בתים, וועלכע זענען נאָך דעמאָלט יונג געווען.

די נדבה.

אויף קאַמעניעצקער גאַס האָט מאַרקלס-פאָטער, וואָלף, נאָך זיין טויט א פּלאַץ מיט א שטוב איבערגעלאָזט; אין הויז האָט געוווינט מאַרקלס שוועגערין, אַן אלמנה נאָך זיין פאַרשטאָרבענעם עלטערן ברודער, זעליק. מאַרקל קויפט-אויס די „ירושה" ביי זיין שוועגערין, דערקויפט א גרעסערן שטח פּלאַץ און נאָך א הויז דערביי ביי דעם ה' יצחק סטאָלאַר (צוזאַמען א שטח פון 15 אויף 80 קלאַפטער) און שענקט דאָס דער שערעשעווער יידישער געמיינדע אויף א „הקדש"; די הכנסה פון „הקדש" האָט ער באַשטימט אויף צאָלן שכר-למוד פאַר אָרימע יידישע קינדער אין שערעשעוו.

די צוואה.

מאַרקל האָט זיך צוריקגעקערט קיין אורקוטסק, נישט איין דערוואַקסענער אָרימער שערשעווער יונגערמאַן האָט איהם מסתמא צו פאַרדאַנקען זיין „הקדש"-שכר-למוד (ליידער באַזיצן מיר ניט קיין דאָקומענטן וועגן דעם). זייענדיק אין שערעשעוו, האָט זיך אָבער מאַרקל באַקענט מיטן נידריקן דערציאונג-מצב פון יידישע קינדער אין זיין געבורטס-שטעטל — און ער, דער אירקוטסקער „פּיערווי-גולדי-קופּיעץ", האָט נישט געקענט פאַרשטיין, ווי אַזוי שערעשעווער יידן „וואַרימע" יידן מיט פולער יידישקייט, קאָנען זיך באַגנוגענען מיט די „חדרים" און וועלכע זייערע קינדער גרייטן זיך, צו ווערן „געזונטע"... קאַליקעס און „לעבעדיקע"... בטלנים אויפן גאַנצן לעבן... ה' מאַרקל „ריזיקירט" און אין זיין צוואה, וואָס איז צוזאַמענגעשטעלט געוואָרן ביים אירקוטסקער נאָטאַריוס, וולאַדימיר גריגאָריעוויטש ראַזומאָוו דעם 12 נאָוועמבער 1910, באַשליסט ער צו העלפן זיינע שערשעווער ברידער גרינדען

א מאָדערנע שולע פאַר יידישע קינדער. צווישן די 14 פונקטן פון דער צוואה, אין וועלכער ס'זיינען דאָ פאַרשיידענע פאַמיליען-באַשלוסן, לויטעט דער פונקט 2 אזוי (אין דער איבערזעצונג פון רוסישן אָריגינאַל):

„אין נאָמען פון גאָט פון ישראל". איך, דער סוחר מארק וואַסיליעוויטש, מאַרקוס, זין פון וואָלף פּאָמעראַניעץ, אויפן פאַל פון מיין טויט באַשטים איך פאָלגענדעס:

אין שטעטל שערעשעוו, פּרושענער אויעזד, גראָדנער גובערניע, דאַרף געגרינדעט ווערן א שולע צו דערלערנען יידישע קינדער די העברעישע ליטעראַטור, רעליגיע און די רוסישע ליטעראַטור מיטן באַדינג, אז די שולע זאָל געבן אירע שילער אן אלזייטיקע אויסבילדונג, און זאָל זיי צוגרייטן פאַר טרייע בירגער פאַרן פאָלק און פאַר דער מלוכה. אויף אויסצובויען די שולע באַשטים איך א טייל ערד אין דעם אויבנדערמאָנטן שטעטל, שערעשעוו, אויף קאַמעניעצקער גאַס, וואס איז דורך מיר געקויפט געווארן ביי די יורשים פון זעליק פּאָמעראַניעץ, די אלמנה: פייגע פּאַמעראַניעץ און איר שכן. די ערד האַלט אין דער לענג 80 קלאַפטער (סאַזשען) און אין דער ברייט 13½ קלאַפטער, אויסער דעם באַשטים איך א קאַפּיטאַל פון 13,000 רובל, פון וועלכע 10,000 דאַרף אריינגעלייגט ווערן אין א מלוכה-באַנק אויף אייביקע צייטן אין מזומנים, אָדער אין ווערט פּאַפּירן — מיטן באַדינג, אז די פּראָצענטער זאָלן גיין אויף פּענסיע פאַר די לערער און אויף דער יערלעכער הוצאה פון אויסהאַלטן די שולע; אין די 3000 רובל דאַרפן פארנוצט ווערן אויף אויסבויען א ציגל-הויז פאַר דער שולע, אויף אויסמעבלירן זי און איינקויפן לערן-מכשירים.

די 3,000 רובל אויפן אנגעוויזענעם צוועק זיינען שוין דורך מיר איבערגעגעבן געווארן דעם קאָמיטעט פון דער „געזעלשאַפט צו פאַרשפּרייטן בילדונג צווישן יידן אין רוסלאַנד". די רעאַליזירונג פון דעם פונקט האַט — מיט דאַנקבאַרקייט — איבערגענומען די „געזעלשאַפט צו פאַרשפּרייטן בילדונג צווישן יידן אין רוסלאַנד", וואס איר פאַרוואַלטונג געפינט זיך אין דער הויפּט-שטאַט, פּעטערבורג, אויף זאַמיאַטינא גאַסל, הויז נר. 4. אויב די דערמאַנטע געזעלשאַפט וועט צוליב וועלכער ניט-איז סיבה ניט קאָנען רעאַליזירן מיין באַשלוס, דעמאָלט וועלן מיינע יורשים עס פאַרווירקליכן; זיי וועלן זיך באַמיען אויסצובויען די שולע; דערביי וועלן זיי באַקומען פון דער אויבענדערמאַנטער געזעלשאַפט די 3.000 רובל".

(גאָך אַמאָל שטרייך איך אונטער, אַז די שולע דאַרף געגרינדעט ווערן אומבאַדינגט אין שטעטל שערעשעוו און נישט אין אן אנדער שטאָט. די קינפטיקע שול-פאַרוואַלטונג, די אנפירערשאַפט מיט איר פּראַגראַמאַטיש-דערציערישער טעטיקייט, ווי אויך די לייטונג און די אדמיניסטראַציע — דאַרף זיך שטיצן אויף דער אחריות פון דער שערעשעווער יידישער שטאַטישער געזעלשאַפט – אין דער פּערזאָן פון א געוויילטן (דורך דער יידישער געזעלשאַפט) קאָמיטעט פון פיר מענטשן — אונטערן פאַרזיץ פון אָרטיקן רב און

אונטער דער אויפזיכט פון דער ,,געזעלשאפט צו פארשפרייטן בילדונג צווישן יידן אין רוסלאנד“. דער אפוטרופוס פון דער שולע וועט נאך מיין טויט זיין מיין זון, משה פאמעראַניעץ; נאכדעם דער עלטסטער פון מיין משפחה — לויט דער ריי“.

פון דער צוואה איז צו זען, ווי ווייט דער פארטריבענער און דאך נאענטער מארקל פאמעראַניעץ האט באנומען טיף די גאבעלע מיסיע פון דערציען די קינדער פון דער שרעשעווער יידישער געמיינדע.

אין יאָרן פון חורבן און אונטערגאנג.

ס'איז אָבער נישט געווען באַשערט (און אפשר איז נאָך שרעשעוו נישט ראוי געווען?), אז די צוואה זאָל אויסגעפירט ווערן, און שרעשעווער יידישע קינדער זאָלן פטור-ווערן פון די אלטע, ענגע, ווילגאָטנע הדרים-שטיבלעך, און באקומען זייער דערציִינג און בילדונג אין א מאָדערנער שולע. ס'האָט זיך אין קורצן אונטערגערוקט דאָס שוידערלעך פאטאלע יאָר 1914. די יינגערע און בעסערע כוחות פון דער היגער יידישער געזעלשאפט זיינען אוועקגעריסן געוואָרן פון זייער היים צו די פארשידענע קריגס-פאָזיציעס, אויף די „פראָנטן“; די וואָס זיינען איבערגעבליבען אינם האַלב פארברענטן שטעטל, די זקנים און מינדעריעריקע, זיינען געווען פארנומען מיט די טאָג-טעגלעכע דאגות און זאָרגן, וועלכע האָבן זיך טיף איינגעקריצט אין אונזער אלעמענס זכרון... דער געוועזענער רב ר' יצחק מאיר מאיראָוויץ, אויף וועמענס הענט עס האָט זיך געפונען די צוואה, האָט מיטן מאָמענט, ווען די פאָזיציע האָט זיך דערנענטערט צו שרעשעוו (אין יאָר 1915) פארלאָזן די שטאָט, מיטן רבס אוועקפאָר איז דער ענין אין גאנצן פארגעסן געוואָרן. אין די „צוואה-הייזער“ האָבן אין דער צייט פון דער מלחמה געוווינט די אלמנות און נשרפים פון פארשידענע היגע געוועזענע „כלי-קודש“. שטעטל איז פארארימט געוואָרן. די דייטשעשע אָקופאציע האָט אינגאנצן רואינירט דאָס שטעטל. די טיפוס-עפידעמיע וועלכע איז פארשלעפט געוואָרן דורך די קעמפנדיקע ארמייען האָט א סך צענדליקער יינגע נפשות אוועקגערויבט פאר דער צייט. צוליב דעם וואָס די אָקופאַנטן האָבן רעקוויזירט די שפייז-מאַטעריאלן ביי דער באַפעלקערונג — האָט זיך דער הונגער פארשטארקט, דער פועל-יוצא איז געווען: אומצאָליקע טויט-פאלן. ס'קומט די גזירה פון דער דייטשעשער אָקופאציע-מאכט וועגן „צוואנגס-ארבעט“. א שענדלעכער געיעג הייבט זיך אָן אויף די ייגענטלעכע; א טייל ווערט צעשיקט אין פארשידענע פונקטן; א טייל איז דורך א נס זיך צעלאָפן, וווהין די אויגן האָבן געטראָגן: אייניקע אין דער גרעסערער שטאָט וואו די פארפאלגונגען זיינען אין א געוויסער מאָס געווען שוואַכער, אנדערע — אויף א קאָנדיציע ביי א ישובניק א. ד. גל....

בתי-מדרשים זיינען אין שפיטאלן, אין טעאטערס פארוואנדלט געוואָרן, דאָ האָט מען געהיילט די מלחמה-קראנקע; פאר די פאראָרימטע האָט מען

געלט-מיטלען געזאמעלט, נאָך איידער זיי זיינען קראנק געוואָרן... עלטערע מענטשן זיינען ווי פֿי געטריבן-געוואָרן אין מרחץ וואו מען האָט זיי מיט א ציניש-קאלטער גרויזאמקייט די בערד געשאָרן. צווישן די באָרד-געליטענע איז אויך הרב ר' אברהם אהרן געוועזן, ער האָט זיך אפגעשטעלט אין שערעשעוו אלס ממלא-מקום פון הרב ר' מאיר יצחק מאיראָוויץ. די גרויזאמקייט האָט דערגרייכט איר קולמינאציע פונקט: מ'האָט איינגעשפאנט ר' אברהם וועלוול דעם מלמד און ר' שלום פינסקי און נאָך אנדערע עלטערע, שוואכע יידן און מ'האָט מיט זיי געקערט גאס... מ'האָט באראפט פאַרשידענע גרינס פאר די אָקופאַנטן אין שערעשעוו!... אין די דאָזיקע שווערע טעג האָט זיך קיינער נישט אינטערעסירט מיט אזעלכע „נארישקייטן", ווי בילדונג, דערציונג. דערוויילע זיינען ווי א רעזולטאט פון דער מלחמה געקומען גרויסע פּאָליטישע און ווירטשאפטליכע אויפטרייסלונגען אין דער וועלט. ס'איז איבער-געריסן געוואָרן מיט פריינד אין רוסלאנד, ווער רעדט אין סיביר!

די 3,000 רובל ביי דער „חברת-מפיצי-השכלה" זיינען פארשווונדן געוואַרן צוזאמען מיט דער „חברה" גופא. פון מארקלען זיינען מער קיין שום ידיעות נישט אָנגעקומען; פון זיין גוט ווילן און איידל פלאַן איז איבערגע-בליבן (אַלס אַ שארית-הפליטה) דער אויבנדערמאָנטער פלאַץ. (די צוויי הייזער זיינען פאַרברענט געוואָרן בשעת דער באָלשעוויסטישער אינוואַזיע); א זכר פון א „ייד, וואָס איז אַמאָל געוועזן אין שערעשעוו".

יורשים עליך, שערעשעוו!!!

צווישן די הייזער פון צוויי ווייס-רוסישע פויערים אויף קאמעניעצקער גאס נר. 11 האָט זיך געפונען א גרויסער, ליידיקער פלאַץ, וועלכער האָט געוואַרט אויף זיינע אויסלייזער. אין פרוזשענע האָבן געוווינט מארקל'ס קרובים, ברידערן זין: ברוך און משה-שמואל פּאָמעראַניעץ. זיינען זיי געקו-מען קיין שערעשעוו און אין א טונקעלן פרימאָרגן פאַרקויפט „זייער" ירושה-פלאַץ אַ געוויסן פויער קאַלענעיקאָ, וועלכער האָט פאַרזייט אויפן פלאַץ תבואה... דער פויער מורא האָבנדיק פאר די שערעשעווער יידן, האָט געטאָן זיין מלאכה אין די שבתדיקע פרימאָרגן-שעהן, דאַן ווען יידן האָבן געמיטלעך געשלאָפן, אויסגערוט די מידע ביינער פון וואָכעדיקע פרנסה-טעג.

דער ויצעקו פון קליין ביז גרויס:

דער שכן דניאל מייסטער, האָט אָבער צופעליק באַמערקט דעם פויערס מלאכה. לויפט ער און מאַכט א גוואַלד; ער האָט אויפגעוועקט די ראשי-הקהל; ה' יחזקאל קרוגמאן, יוסף פּאָמעראַניעץ, יוסף פאנטעל און נאָך אנדערע. בליץ שנעל איז גאַנץ שטעטל געשטאַנען אויף די פיס. ס'איז אויסגעקומען ווי

מ'וואָלט דערפילט די געפאר וואָס עס שטייט פאר דער צוקונפטיקער דער־ציונג פון יינגן דור אין שרעשעוו. נאָך פיל אַמפערניש — האָט מען מיט גוואלד פאַרטריבן דעם פויער פון פלאַץ; מ'האָט אַוועקגעשטעלט א שטאַרקע וואַך — דער פויער זאָל ניט קומען פונס'ניי און אָפּטאָן זיין פאַרכאַפּונג־מלאכה...

זונטאָג 12.V.1924 אַכט א זייגער פרי זיינען בחפזון געלייגט געוואָרן בחנם דורך היגע סטאָליאַרעס (ר' חייקל נירענבלאַט ז"ל, ר' זלמן ליווקאָוויטש, ר' חיים טענענבוים און ר' דוד טענענבוים) „פאָדרובעס" אויף א שול־בנין, די פאָדרובעס זיינען געשמידט געוואָרן אומזיסט דורך כמעט אלע שטאָטישע שמידן. דער היסטאָרישער טאָג וועט בלייבן אויף אייביק איינגעקריצט אין אונזער זכרון, ווייל מיט אים הייבט זיך אָן די דאַטע פון א ניי־אָנקומענדיקער עפּאָכע, אַן עפּאָכע פון אויסערגעוויינלעך שווערער ארבעט פאר די עלטערן־עסקנים אויפן געביט פון מאָדערנער דערציונג ביים אויפוועקן דעם נאַציאָנאַל גייסט ביי די יוגנטלעכע. די בוי קאָמיסיע, וואָס איז אין יעם זעלבן היסטאָרישן שבת געשאַפן געוואָרן און אין שפּיץ פון וועלכער ס'איז געשטאַנען דער אונערמידלעכער, איניציאַטיוו־פולער, ענערגישער עסקן, ה' יחזקאל קרוגמאַן (ער ארבעט אָן אויפער ביז היינט צו טאָג), האָט פארשטאַנען אַז אויב מ'וועט ניט אויסנוצן די געלעגענהייט צו דערוועקן דעם כּוח ביי די שרעשעווער פאַרגליווערטע אָפּגעשטאַנענע עלעמענטן, וועט אזעלכעס אַזוי שנעל שוין ניט טרעפן. מיט זיין גאַנצער איניציאַטאָרישער קראַפט טרעט צו דער פּרעזעס, ה' יחזקאל קרוגמאַן, אָרגאַניזירן די בוי־קאָמיטעט־חברים און וועקן אין זיי די אַמביציע צו פאַרווירקלעכן אַזאַ נאָבעלע אויפגאַבע, ווי אויפבויען אַ שול בנין פאר די שרעשעווער קינדער. א סך האָט מיטגעהאָלפן דער טעטיקער עסק'ן ה' שלמה אווערבוך, וועלכער געפינט זיך איצט אין אַמעריקע.

ס'איז כדאי צו אונטערשטרייכן, אַז צו דער דיספּאָזיציע פון דעם פּרעזעס האָט זיך קיין איין קהלשער שילינג ניט געפונען... ה' יחזקאל קרוגמאַן איז ניט פון די, וואָס באַלד ווערן זיי אָפּגעלאָשן; מיט זיין אייזערנער עקשנות צו דערפירן זיין פּלאַן ביזן סוף, שרעקט ער זיך ניט אָפּ פאר דעם „חסרון־כיס" און גיט אויף די נויטיגע בוי־מאַטעריאַלן פון זיין אייגענעם געלט אָדער ער נעמט דאָס בויטיקע אויף זיין קאָנטאָ.

אונזער שול, וואָס ווערט געבויט אין שערעשעוו.

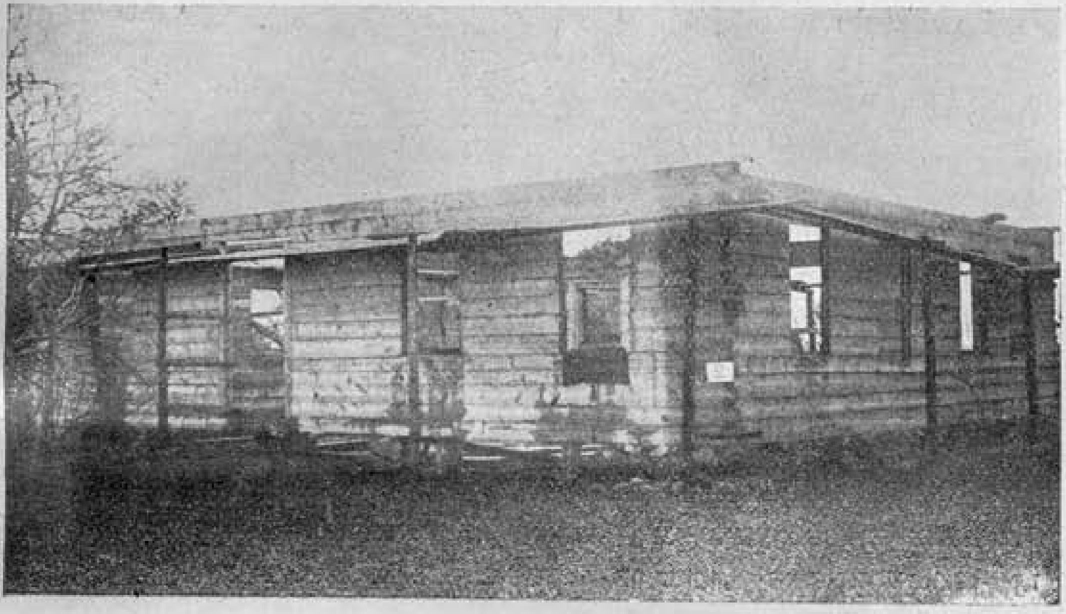

הכנסה קוועלן מן הגרן ומן היקב:

א דאַנק זיין איניציאַטיוו, ווערט אָרגאַניזירט די יוגנט, וועלכע שאַפט א דראַמאַטישע גרופּע, וואָס שפּילט פון צייט-צו-צייט, מיטן צוועק צו שאַפן סומעס געלט לטובת דער זיך בויענדיקער שולע. צווישן די חברים פון דער דראַמאַטישער גרופּע, האָט זיך אַממערסטן אויסגעצייכענט מיט זיין אפּפערוויליקייט און איבערגעגעבענהייט לטובת דער שולע ה׳ משה מרדכי געלמאַן, טראָץ זיין שוואַכן געזונט-צושטאַנד, איז ער ארויסגעטראַטן אויף דער סצענע און געשפּילט ערשטראַנגיקע ראָלן. אויך איז ער ביז זיין טויט געווען א טעטיקער מיטגליד פון דער בוי-קאָמיסיע, נאָכער אין שול קאָמיטעט. ערע זיין אָנדענק! די דראַמאַטישע גרופּע באַשטייט פון פאָלגענדע פּערזאָנען:
1. משה מרדכי געלמאַן, 2. שמואלביטש דער שערער, 3. לערער ראַק שמואל, 4. קאַנטאַראָוויטש ראובן, 5. קאַגאַן הירשל, 6. בובל ראַכאַמעס, 7. קאַנטאַראָוויטש כאַשקע, 8. פּאַטעראַניעץ שרה, 9. קירזנער אסתר לאה, 10. פעלדבוים שרה, 11. אלתר ראַסיכאָווסקי, 12. שמעון לייענמאַן. אויך איז די עובדה פון ה׳ קרוגמאַן געווען: שאַפן פאַר יעדער פאָרשטעלונג די אַנטשפּרעכענדע שטימונג (דורך אַגיטאַציע) ביי דער באַפעלקערונג, אַז זי זאָל מאַסענווייז באַזוכן דאָס טעאַטער.

מערקווירדיק איז, אַז זיין געזעלשאַפטלעך-סוחרישער חוש האָט אים קיינמאָל ניט אַנטוישט ביים זוכן אַנדערע הכנסות-קוועלן, וועלכע ער האָט

געשאַפן. א באַראַקטעריסטישע הכנסה-קוועלע, וואָס באַווייזט ווי-ווייט אטאָ דער ה׳ יחזקאל קרוגמאן איז געווען מיט לייב און לעבן איבערגעגעבן דעם שול-געדאנק — איז: די דורך אים געשאפענע אתרוגים-הכנסה... אין 1924 זיינען אתרוגים, צוליב פאַרשידענע סיבות, געווען א יקר-המציאות. דאַן ברענגט ער געלעגענהייטלעך פון וואַרשע אַן אתרוג, מיט וועלכן ער איז מזכה די גאנצע שטאָט. א גאַנץ גרויסע פאַרהעלטנישמעסיק סומע געלט האָט ער דורכדעם אריינגעבראַכט לטובת דעם בנין.

ס׳ווערט ביי אים געבאָרן א געראנק פון דורכפירן א „פלעט-אקציע״; און נאָך אזעלכע איינמאָליקע הכנסה-קוועלן. דער אימפולסיווער גייסט זיינער געפינט אָבער נישט קי ן פולקאָמער באפרידיקונג, ביז ער שאפט (נאך גרויסער כ[illegible] אין איבערמענשלעכער ענערגיע) סטאַבילייזירטע, שטענדיקע הכנסה-קוועלן, [illegible] נדרים אויף התונות, יו״כ קערות, שחיטה-אפצאלונג, פראצענטער פון חברה קדישא, סובסידיעס פון מאַגיסטראַט, פראצענטער פון מכירת המץ און הייוען, וועכענטלעכע באשטייערונג פון דער שערשעווער באַפעלקערונג און אָפצאלונג פארן באשטעטיקן מעטריקעס. צו דעם צוועק זיינען באשטימט-געווארן ספעציעלע „יאר-עדות״, וועלכע פלעגן ביי יעדן פאל פון באשטעטיקן א מעטריקע, נעמען א געוויסן אפצאל לטובת דער שולע. אט מיט אזעלכע ענלעכע מיטלען און דורך אזיינע וועגן איז דער שול געדאנק אריינגעדרינגען אין די ברייטסטע מאסן, ביז עס האט זיך איינגעבילדעט ביי יעדן, אז די שולע איז דער ליבלינג פון דער שערשעווער יידישער באַפעלקערונג. דאס איז געווען א זייער וויכטיקער דערציערישער באווייז פאַר די קאָנסערוואטיווע עלעמענטן, וועלכע פעלן ניט אין יעדער שטאָט און באַזונדערס אין א קליין שטעטל; די אויפגאבע איז אויסגעצייכנט אויסגעפירט געוואָרן דורך דעם אָנערקענטן, פארדינסטפולן עסקן און פרעזעס, ה׳ יחזקאל קרוגמאַן. די אלע געשאפענע שטענדיקע הכנסות, האָבן מער אָדער ווייניקער זיך געהאַלטן, ביז די קריזיס-יאָרן, און ביז דער אנשטייאונג פון דער שערעשעווער יידישער קהלה; מיט דעם מאָמענט איז, ווי מיט א צויבער-שטעקעלע אלץ אָפגעווישט און אָפגעמעקט געוואָרן פון דעם אויבערפלאך... אמת, א סך זיינען די הכנסות אָפהענגיק פון די באַדינגונגען פון דער צייט; אָבער א סך אויך פון דער ערמידונג און אויסגעשעפטקייט פון דעם ה׳ פרעזעס. די אקטיווערע חברים זיינע זיינען זיך צעפאָרען, און „איינער אויפן פראָנט איז קיין סאָל-דאט ניט״ — זאָגט דאָס שפריכוואָרט.

ווערט די גאַנצע שטאָט ניט בּריעז, ווערט אומזיסט זיין די אַרבעט פון יחיד!

דאָס איז די לאָזונג, וואָס איז פראָקלאמירט געוואָרן דורך דעם געשאפענעם בוי-קאָמיטעט אין יענעם היסטערישן שבת.

דער ענטוזיאזם.

אַ דאַנק דעם גוט-אָרגאַניזירטן בוי-קאָמיטעט איז געשאַפן געוואָרן אַן אַטמאָספער פון אויסערגעוויינלעכן ענטוזיאזם. מיט וואָס יעדער איינער האָט געקענט — האָט ער געהאָלפן: ווער מיט אַ נדבה, ווער מיט ארבעט. ווי אַמאָל יידן בשעתן בויען דעם משכן...

עס שטייט נאָך איצט פאר מיינע אויגן אַן אימפּאָזאַנט בילד, וואָס אי-לוסטרירט אמבולטסטן די מיטהילף פון דער שטאָט ביים אויפבויען די שולע און דעם ענטוזיאזם דערביי. געווען איז דאָס חוהמ״ס, 1924, אַ שיינער, זוניקער טאָג. די גאסן — באלעבט פול מיט אויסגערוטע און אונטער דער יום-טוב-ווירקונג זאָרגלאָזע מענטשן אָנגעקומענע „חול-המועדניקעס". איך שפּאַציר בתוכם; פּלוצים: אַ שווארצע כמאַרע מיט מענטשן — עלטערע, יינגע-רע און גאָר פּיצלעך... און קולות — ביזן הימל: שטיינער! אָט איז אַ שטיין! איך בלייב שטיין און דערזע: אַ צענדליק פורען, אָנגעטריבן דורך אונזערע ראשי-הקהל מיטן פרעזעס ה׳ יחזקאל קרוגמאַן אין דער שפּיץ; ארום זיי — דער אמתער חדר קינדער!... מען קלייבט שטיינער אויפן פונדאמענט פון שול-בנין, יעדער שטיין רופט-ארויס אַ גוואלדיקע שמחה ביי די עסקנים, ווי זיי וואָלטן מי יודע וואָס... געפונען! יעדער שטיין ווערט בעגלייט מיט אַ יובל-געשריי פונ׳ם המון קינדער. אָט האָט מען געפונען דעם אמתן גרויסן שטיין! מען דארף האָבן אויף אויפצוהויבן אים לכל הפחות אַ צענדליק געזונטע עשום הענט... כ׳ווייס ניט, ווי אזוי און מיט וואָס פאר אַ כוח זיי האָבן דעם שטיין אריינגעוואָליעט אין וואָגן, וואָס האָט די משא קוים-קוים אויסגעהאלטן?! נישט-אנדערש — די פארבאהאלטענע גבורה. די פּאָטענציעלע ענערגיע ווערט אין אַ צושטאנד פון אזא התלהבות אָנטפּלעקט אין מענטשן. כ׳האָב אַ טראכט געטון: „ווינדער וואָלט אַ מענטש געקאָנט שאפן, ווען מען קען ביי אים ארויסרופן אטאָ דעם מין ענטוזיאזם"... זייער אַ סך און אפשר טאקע 99% האָט מען פאר דער התלהבות צו פארדאנקען דעם פּרעזעס. אַ גרויסער פּסיכאָלאָג האָט געזאָגט: כדי ארויסצורופן ביי אַ צווייטן ענטו-זיאזם, אָדער גלויבן אין וועלכע עס איז זאַך, דאַרף דער מענטש אליין זיין אַ דורכגעדרונגען מיט דעם זעלבן ענטוזיאזם, אָדער מיט דעם זעלבן גלויבן ביז אין דער טיפעניש פון זיין נשמה. ווער עס האָט געזען אָט דאָס בילד, דער האָט זיך לייכט איבערצייגט, אז דער יינגער מאַן, וועלכער פירט אָן מיט די שטיינער-קלייבער באזיצט עס אין אַ גרויסער מאָס.

שפטו נא ביני ובין היורשים...

די יורשים האָבן ניט רעזיגנירט פון „זייער" ירושה-פּלאַץ. נאָך דעם, ווי מ׳האָט פארטריבן דעם פּויער פונם פּלאַץ, האָבן די יורשים פארפירט אַ פראצעס מיט די ראשי-הקהל פאר פאראייגענען מיט צוואַנג „זייער" אייגנ-

טום... און ווען דאס געריכט האט אנערקענט, אז דער ירושה-פלאַץ געהערט דער שטאט, האבן זיי איבערגעגעבן דעם ענין אין א העכערן געריכט. ניט וועלענדיק פארלירן ענערגיע אויף אַזעלכע ענינים, באַשליסט דער בוי-קאמי-טעט אַדורכצוקומען אויף א פרידליכן אופן מיט די יורשים. צו דעם צוועק ווערט אויסגעקליבן א דעלעגאַציע פון: הרב ר׳ אברהם אהרן וואַלדשאַן, ה׳ שמואל מייסטער און ה׳ יחזקאל קריגמאַן, וועלכע פאָרן אין 27.X-1924 קיין פרושענע. אַ גאַנצע נאַכט האבן זיי אונטערהאנדעלט וועגן סכסוך ביים פרושענער רב; נאָכהער ביי ה׳ זלמן משה גינזבורג און צו קיין הסכם ניט געקומען, ערשט אויף מארגן פרי, אינם האטעל פון ה׳ גאלובאוויטש, איז דער סכסוך צווישן די בעלי דברים דערליידיקט געוואָרן בכי-טוב: מ׳האט זיי געגעבן 125 דאלאר. דער קאנטראַקט, וועלכן די יורשים האבן ארויסגעגעבן דער שערשעווער יידישער געמיינדע קלינגט אין דער ווערטלעכער איבערזע-צונג פון העברעיש אזוי:

„בע״ה, אלס אן אייביקער באווייז און פאקט ביי דער שערשעווער יידי-שער געמיינדע ווערט דינען די — דורך אונז, אונטן אונטערגעשריבענע ברי-דער: ברוך און משה-שמואל פאמעראַניעץ — באַשטעטיקונג, אז דער פלאַץ אין דער שטאט שערשעוו אין קאמעניעצקער גאס, וואס איז אריבער צו אונז בירושה פון אונזערע עלטערן, און וואס מיר האבן פארקויפט אונזער פעטער מארקל פאמעראַניעץ, וועלכער האט געשענקט דעם אויבנדערמאַנטן פלאַץ אלס אייביקן געשאַנק פאר דער שערשעווער יידישער געמיינדע מיט דעם צוועק צו בויען אויף אים את״ת-בנין—זיינען מיר וועגן דעם אויבנדערמאַנטן פלאַץ געקומען צו א קעגנזייטיקן הסכם מיט אונזער גוטן ווילן, באַקומענדיק אַלס פאַרגיטיקונג 125 דאָלאַר (הונדערט מיט פינף און צוואַנציק דאָלאַר). פון היינט אָן און ווייטער געהערט דער פלאַץ דער שערשעווער יידישער געמיינדע, וועלכע קאָן טון מיט אים וואָס זי וויל. ניט מיר און ניט אונזערע קינדער האָבן ניט קיין ירושה-רעכט אויף דעם פלאַץ. דאָס אויבן-געזאָגטע חתמענען מיר מיט אונזער גוטן ווילן און מיר באַשטעטיקן, אז ניט מיט קיין צוואַנג, און ניט דורך קיין דרוק האָבן מיר דעם סכסוך מיט דער שערשעווער יידישער געמיינדע דערליידיקט, דאָנערשטאָק, דעם צווייטן טאָג אין חודש מרחשון, יאָר תרפ״ה, אין דער שטאָט פרושענע" אונטערשריפטן: ברוך און משה-שמואל פאָמעראַניעץ. אין אונזער אַנוועזנהייט איז דער אויבנדערמאָנטער אויסגלייך פאָרגעקומען לויטן יידישן דין און פאר אונזערע אויגן האָבן זיך, די ה״ה ר׳ ברוך און ר׳ משה-שמואל פאָמעראַניעץ אייגנהענטיק אונטערגעשריבן; אלס באַשטעטיקונג אויף דעם חתמענען מיר זיך אונטער אין דעם אויבן אָנגעווי-זענער דאַטע. אונטערשריפטן: שמואל פינסקי, פייוול גאַלובאָוויטש.

די אָרגאַניזיר-הכנות צום שול-יאָר.

אין סוף פון 1926 יאָר—האָט דער בנין געהאַלטן ביים פאַרענדיקט-ווערן.

אונזער שול, וואָס איז געבויט געוואָרן אין שערעשעוו.

כדי צו שאַפן א באָדן, אויף וועלכן עס זאָל זיך לאָזן גלייך נאָכן אויפבוי פון דער שולע אָרגאַניזירן א נאָרמאַלער, פאסנדער קינדער-קאָמפּלעט, האָט דער בוי-קאָמיטעט איינגעלאדן ה׳ יעקב שרייבמאן פון פרוזשענע, וועלכער איז היינט צו טאָג גענעראל-סעקרעטאר פון דער „הסתדרות-המורים“ אין פוילן (דאמאָלט א געענדיקטער סעמינאריסט) צו וויזיטירן די היגע לערער, כדי פעסטצושטעלן, ווער פון זיי וועט זיין פאסיק פאר א ציקינפטיק לערער אין שולע. ס׳איז אויסגעקליבן געוואָרן: דער שרייבער פון די שורות; מען האָט, לויט דעם זעלבנס רעקאָמענדאציע, אנגאזשירט פון ווילנער לערער-סעמינאר דעם ה׳ באָקסער. אונזביידן איז אָנגעטרויט געוואָרן די מיסיע צו קלאסיפיצירן די קינדער אין דעם שול-עלטער און צוצוגרייטן זיי צום נייעם שול-יאָר. אין אויסערגעוויינלעך שווערע באדינגונגען איז אונז, פיאָנערן-לערער אויסגעקומען צו ארבעטן אין א געדונגענעם הויז פון ה׳ אשר דעם שערער אין 2 ענגע צימערן זיינען מיר מיט די קינדער פון פארשיידענער עלטער און ידיעות געזעסן און עוסק-געווען אין דער „מלאכת-הקודש“. אויסשטייענדיק פארשיידענע נסיונות פון אלע זייטן...; נאָך פיל מי—איז אונז געלונגען צו קלאסיפיצירן די קינדער אין 3 גרופעס; מיר האָבן איינגעלאדן די פריילן גלאצער פון פרוזשענע. נאָך פינף מאָנאטן שווערער ארבעט איז אונז געלונגען נאָרמאליזירן מער-ווייניקער די קינדער אין זייערע ידיעות, און אריינפירן זיי אין דער דיסציפלין פון שול-לעבן. אזוי-ארום האָבן מיר געלייגט דעם פונדאמענט, אויף וועלכן עס האָט נאָכדעם באדארפט געבויט ווערן די גאנצע אינערליכע שול-ארבעט, וואָס זאָל אויספאָרמירן דעם אנטשפרעכנדיקן דערציערישן פרצוף פאר וויטערטיקע-יאָרן.

דער ערשטער לערער־פערסאָנאַל

וואָס האָט צוגעגרייט די קינדער צום ערשטן שול־יאָר פון אונזער שולע.

די גרינדונג פון דעם סניף־„תרבות" איז שערעשעוו.

דעם 9.III, 1926 פארבינדט זיך דער בוי־קאָמיטעט מיט דער צענטראלע „תרבות" אין ווארשע, מיטן צוועק צו שאפן דאָ א לעגאליזירטן סניף־„תרבות", אויף וועמענס נאָמען מ'האָט געזאָלט עפענען די שולע אויפן נייעם שול־יאָר 1926/27. אינטענסיוו און ערינסט אינטערעסירט זיך דאַן די צענטראַלע מיטן ה' משה גאָרדאָן אין שפיץ, מיט ערטיילן אונז די געהעריקע אינפאָרמאציעס און מיט אינטערווינירן ביי די אַנטשפרעכענדע אַדמיניסטראטיווע מאכט־אָרגאנען. דעם 19.IV יאָר 1926 קומט פאָר די אָפיציעלע אַלגעמיינע פארזאמלונג אין הויז פון ה' יחזקאל קרוגמאן, וו: עס ווערט אויסגעקליבן אַ סניף „תרבות" קאָמיטעט און איר קאָנסטיטואירונג. אַלס פרעזעס ווערט דאַן פה־אחד געוויילט דער אפטייקער ה' אליהו בוימריטער ז"ל. דעם 23.IV יאָר 1926 ווערט דער סניף „תרבות" באַשטעטיקט דורך דער מאכט, און אריינגעצויגן אין דעם רעיעסטער פון די געזעלשאפטן און אָרגאַניזאציעס פון פרוזשענער קרייז — אונטערן נר. 243.

די ערשטע וויזיטאציע.

דער סניף „תרבות" קאָמיטעט, וועלענדיק זיך איבערצייגן אין דעם פאָרשריט פון די קינדער, האָט איינגעלאַדן דעם דאַמאָלסדיקן מנהל און באַ-ווּסטן פעדאגאָג פון דער פּרוזשענער „תרבות" שולע, ה' אָקין. דעם 18.VI יאָר 1926 — וויזיטירט ה' אָקין אונזער „שולע". ער באקאנט זיך מיט דער פעדאגאָגישער אַרבעט און מיט די באדינגונגען, אין וועלכע זי ווערט געפירט. אין צוזאמענהאנג מיטן פארוויילן פון דעם גאסט אין שערעשעוו, ווערט איינ-געאָרדענט א פאָלקס-מיטינג אין גרויסן בית-המדרש. דער שרייבער פון די שורות רעפערירט און דער גאַסט, ה' אָקין. אַן אנגענעם רושם מאכט דער גאסט אויף דער שערשעווער יידישער באַפעלקערונג, שאפענדיק א סימפּאַטישע געזעלשאפטלעכע אַטמאָספערע אַרום דער שולע.

דער חנוכּת־הבית...

נאָך שווערער ארבעט, אויסערגעוויינלעכע אָנשטרענגונגען מצד דעם בוי קאָמיטעט האָבן מיר ענדלעך זוכה געווען צו פייערן דעם חנוכּת-הבית-יום-טוב. ווער עס האָט ניט געזען די אויסגעגאָסענע שמחה אויף די פּנימער פון די בוי-קאָמיטעט-מיטגלידער, דער האָט נאָך קיין ערנסט פריילעכן מענטשן אין זיין לעבן נישט געזען! באַזונדערס האָט זיך דאָס געמערקט אויף דעם מיט לייב און לעבן איבערגעגעבענעם פרעזעס, ה' יחזקאל קרוגמאַן. ער האָט געהאָט אויף וואָס זיך צו פרייען, זעענדיק די פרוכט פון זיין שווערער ארבעט (הזורעים בדמעה ברנה יקצרו).

שבת פ' בלק, יאָר 1926, פייערט דער בוי-קאָמיטעט צוזאמען מיט א'ע סימפּאטיקער דעם חנוכּת-הבית. ס'איז איינגעלאדן געוואָרן דער לערער פון דער פּרוזשענער „תרבות" שולע ה' טינסקי, וועלכן מען האָט בדעה גע-האָט צו אנגאזשירן אלס אָפיציעל מנהל פון דער שולע. שבת נאָכן דאַווענען זיינען געקומען די איינגעלאדענע געסט ובראשם דער רב ר' נח ליווערא(נט). אין א זייער געהויבענער שטימונג האָט מען פאַרבראַכט, אויסדריקענדיק אונ-זערע ווונטשן, ווי אויך אָנערקענונג די פּארדינסט-פולע מיטגלידער פון דעם בוי-קאָמיטעט. א באַזונדערער יישר-כּח איז געוואָרן פּה-אחד אויסגעדריקט דעם אומערמידלעכן עסקן-דציבורה, פּרעזעס פון דעם בוי-קאָמיטעט ה' יחזקאל קרוגמאַן — און דעם אמעריקאנעם הילפס-קאָמיטעט, וואָס האָט געהאָלפן בויען די שולע. פאַרביסן מיט זיסע זאכן און פארטרונקן מיט א גלעזעלע שנאַפּס, זיינען די בעלי-שמחה אין א פריילעכער שטימונג זיך צעגאנגען.

דער עלטערן־קאָמיטעט.

מיטן חנוכּת-הבית האָט זיך געענדיקט די נאָבעלע אונאפשאצבארע אויפגאַבע פון די קיינמאָל ניט פארגעסענע פארדינסטפולע מיטגלידער פון דעם בוי-קאָמיטעט. איצט שווימט ארויף א צווייטע אויפגאַבע: אָרגאַניזירן די שולע ויפן נייעם שול יאָר 1926/27. די אויפגאַבע באַשטייט אין אַנגאַזשירן

אָ יזז׳ פערסאָנאל און אין טראָגן די מאטעריעלע פאראנטוואָרטלעכקייט פון דעם שולע. ס'קימט פאָר אין דעם זעלבן שבת צו-נאכט אָ אלגעמיינע עלטערן-פאַרזאמלונג אין גרויסן בית-המדרש. עס האָבן גענומען אָן אנטייל די ייגנ-טלעכע, דער גאַסט, ה׳ טינסקי רעפערירט אויף דער טעמע: „די העברעישע שול און איר באַדייטונג פאר דער אויפלעבונג פון נאַציאָנאַלן גייסט". נאָך דעם אינהאָלט-רייכן רעפעראַט, קומען פאָר געהיימע וואַלן צום עלטערן-קאָמיטעט. אין רעזולטאט פון די וואַלן זיינען אויסגעקליבן געוואָרן פאָלגענדע פערזאָנען:

1. ה׳ יחזקאל קרוגמאַן (פרעזעס)
2. ה׳ אוועראבוך שלמה
3. ה׳ קאָנטאראָוויטש קאפעל
4. ה׳ קאָנטאראָוויטש ראובן
5. ה׳ שיינבוים ברוך זליג
6. ה׳ קאביזעצקי יעקב מאיר (סעקרעטאר)
7. ה׳ שניירער זלמן
8. ראסיכאווסקי אברהם
9. ה׳ מאלעצקי פסח

אלס ערן-מיטגלידער זיינען פה-אחד אויסגעקליבן געוואָרן: 1. דער רב דמתא, 2. דער אַפטייקער, ה׳ אליהו בוימריטער, ז"ל.

די מיטגלידער פון דעם איצטיקן שול-קאָמיטעט.

דער לערער פערסאָנאל אין יאָר 1926/27.

1. שטיין-מנהל, 2. דיאַמאַנט, 3. יואל וואלדשאן 4. ראַבינאָוויטש, 5. גורעוויטש ב.

דאָס יאָר, לויט דער הויפּט-פּעדאַגאָגישע אַרבעט, באַצייכנט ווערן ווי א יאָר פון אומאויפהערלעכן קאַמפף מיט די איינגעוואָרצלטע שלעכטע נייגונגען ביי די קינדער, און פון זוכן מיטלען צו לינדערן די מאַטעריעלע לאַגע. די דיסציפּלין-פראַגע גייט ניט אַראָפּ פון טאָג-אָרדנונג. עס ווערן אדורכגעפירט פּסיכאָלאָגישע כאַראַקטעריסטיקעס פון די שילער און עס ווערט לויט זיי אָנגענומען די אַנטשפּרעכענדיקע מיטלען פאַר יעדן קינדערישן אינדיווידיאום באַזונדער, כדי אים אויסצובעסערן. פון פּראַגראַמאַטיש-דידאַקטישן שטאַנדפּונקט איז די אַרבעט ניט קיין צופרידענשטעלענדיקע. סיבות דערצו זיינען פאַ־שידענע. א סך ניט קיין אַפּהענגיקע פונם לערער-פּערסאָנאַל, מחמת דעם, אין אַלגעמיין, נאָך ניט פולקאָם אָרגאַניזירטער „תּרבות-שול נעץ" אין פוילן, ווי אויך מחמת דעם, נאָך ניט, פולקאָמען שול-אינווענטאַר און שול נויטיקע לערן-מכשירים.

די מעטאָדישע זייט פון דער אַרבעט גייט אין דער ריכטונג און לויט די אָנווייזונגען פון די מאָדערנע פּעדאַגאָגישע וועג-ווייזער. א סך האָט געשטערט די לערער אין זייער אַרבעט די אַפּאַטישע שטימונג, וואָס האָט זיי, די לערער באַהערשט דער ניט רעגולערער פּענסיע-אויפצאָלונג, ווי אויך צוליב דעם אַנטשטאַנענעם סכסוך צווישן די לערער און דעם שול-קאָמיטעט אויפן עקאָנאָמישן באָדן, און באַזונדערס צוליב שכירות פאַר די צוויי מאָנאַטן וואַקאַציעס. דער „ועד" האָט געוואָלט דורכאויס אָנערקענען פאַר זעקס וואָכן. דער ענין האָט אפילו געבראַכט צו א 2-טאָגיקן שטרייק ביי די לערער. קיין קולטור-טעטיקייט, אויסער דער שולע, איז מצד די לערער ניט געפירט געוואָרן.

דער לערער פּערסאָנאַל מיט דעם 6-טן קלאַס.

דער מנהל שטייט מיט די שילער פון פינפטן קלאַס.

דאָס יאָר 28|1927.

די לערער: 1. ברוימאַן — פאָרזיצענדער פון פעדאגאָגישן ראט. 2, גאָלדבערג מושע, 3. וואלדשאן יואל, 4. גורעוויטש ברוך, 5. מאָדריקאמען,

קיין נייס, קיינע שנויים ווערט דורך די לערער אין דער פעדאגאגישער ארבעט אין דעם יאָר ניט ארייגעבראַכט. עס גייט אלץ שאבלאָן-מעסיק אין דער ריכטונג פון דער דערוואָרבענער דערפארונג פון פארגאנגענעם יאָר. עס מערקט זיך אין געוויסע הינזיכטן אַפילו א ירידה. עס איז ניטאָ קיין קאָנזעקווענטע פארשטענדיקונג צווישן די לערער וואָס שייך זייערע מעטאָדישע און דידאקטישע וועגן. עס פילט זיך אין א געוויסער מאָס א הפקרותדיקייט פון „איש הישר בעיניו יעשה". קיין פאקטישער מנהל וועלכער זאָל ספּעציעל טראָגן די פאראנטוואָרטלעכקייט פאר דער פעדאגאָגישער ארבעט אין דער שולע איז ניט געווען. אַלס פאָרזיצענדער פון פעדאגאָגישן ראַט איז באשטימט געוואָרן ה' בראומאן, אויסער דער ארבעט אין שולע — ווערט קיין קולטור טעטיקייט צווישן דער יוגנט ניט געפירט.

די שילער מיטן לערער-פערסאָנאַל אין יאָר 1927/28.

דאָס יאָר 1928|29.

די לערער: 1. שניידער יעקב— מנהל, 2. בוזשינסקי ש., 3. ברוימאַן שמעון, 4. גראָבער דאָבל, 5. וואלדשאַן יואל, 6. מאַדריקאַמען.

דאס יאר האט געבראַכט מיט זיך פיל פאזיטיווע שנויים אין אלע פּרטים. דעריבער וואָלט מען אים געקענט באצייכענען אלס יאר פון דערגרוי-כונגען. פון פראגמאטיש-דידאַקטישן שטאנדפונקט קומט פאר א קאלאסאלע ענדערונג. עס עקזיסטירט א סטאבילע, נאָרמאלער פראגראם; דעם מאטעריאל באארבעטן די לערער פון פאראויס לויט א פּלאַן. זיי טיילן אים איין אויף מאנאטן אויף א גאנץ יאר. פאראן סיסטעם און פאראנטווארטלעכקייט אין דער אַרבעט. דער ארץ-ישראל-מאמענט ווערט דורך די לערער אויסגענוצט ביי יעדער געלעגענהייט און די ארבעט פון קק"ל צווישן די קינדער איז זייער א לעבהאפטע און פאַראינטערעסירנדיקע. חוצדעם ווערט אויך געפירט א קול-טור-ארבעט צווישן דער יוגנט אין פאָרם פון לעקציעס פון די פאָלגענדע געביטן: היסטאָריע, ליטעראַטור און פּאָליטישע עקאָנאָמיע.

דאָס יאָר 1929|30.

1. שניידער יעקב — מנהל, 2. בוזשינסקי ש., 3. גראָבער ד., 4. וואלדשאַן י.

די ארבעט פון דעם יאר איז א פאָרזעצונג פון דעם פאַרגאַנגענעם יאָר, דערצו מיט אויסבעסערונגען. עס שאפט זיך א ווארעם-סימפאטישע סביבה ארום דער שולע. דער אויטאָריטעט פונם לערער וואקסט אין די אויגן פון דער שטאָטישער באַפעלקערונג. אין דעם יאָר קומט פאָר דער ערשטער ארויס-לאָז פון VII-טן קלאס (ניט קיין נאָרמאַלער, ווייל די קינדער האָבן ניט באַ-זוכט די שולע פון דעם I-טן קלאס אָן). אויך ווערט אין דעם יאָר איינגע-אָרדנט אַן אימפּאָזאנטע אויסשטעלונג פון די קינדער-ארבעטן, וואָס שפיגלען אָפּ אלע געביטן פון לערנען.

דער פערסאָנאַל-לערער, סניף „תרבות", „השומר הצעיר"
און מיט די שולע קינדער.
(א ל"ג בעומר אויספלוג).

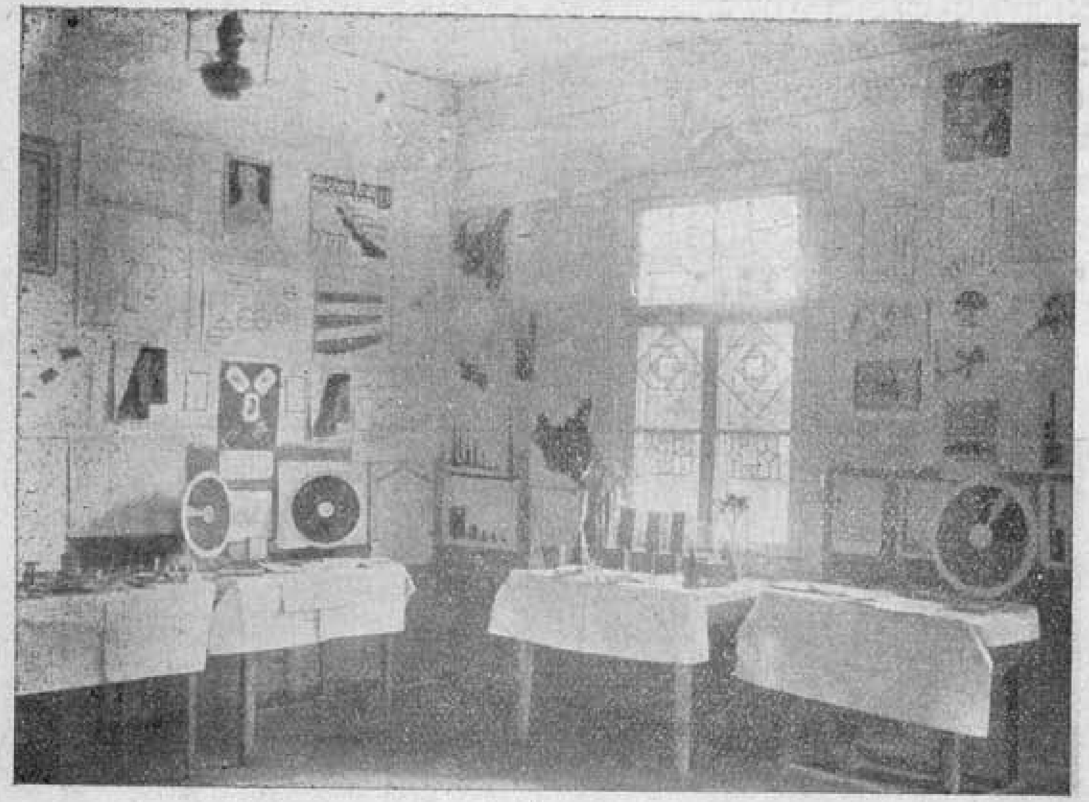

די אימפאזאַנטע אויסשטעלונג פון די קינדער-ארבעטן
אין שול-יאר 1929/30.

דאָס יאָר 1930|31.

דער לערער פערסאנאַל: 1. קוטשינסקן מ, (מנהל), 2. קוטשינסקא דבורה, 3. טרונסקא טייבל, 4. וואלדשאן יואל.

אין דעם יאר גייט די פעדאגאגישע אַרבעט שאַבלאן-מעסיק. קיינע נייעסן אין דער ארבעט ווערן ניט אריינגעבראכט. קיין אַנטשפרעכענדיקע פאַראנטווארטלעכקייט און געהעריקע איבערגעגעבענהייט מצד די לערער איז נישטאָ. אין אלגעמיין קאן מען פארצייכענען דאס יאר ווי ירידה-יאר.

קולטור-ארבעט חוץ דער שולע האָט זיך אויסגעדריקט אין דער אָרגאַניזירונג פון דין אַרויסלאָז-שילער א. נ. „ארגון בוגרי—בית הספר“.

דער לערער-פערסאָנאַל מיט די שילער אין שול-יאָר 1930/31.

דאס יאר 1931/32

דאָס יאָר ווערט מיט רעכט באַצייכנט אלס יאָר פון אָרגאַניזאַציע. אַן אויסגעצייכנטע דיסציפלינירטע אַרבעט ווערט געפירט דורכן לערער-פערסאָנאַל. אַלסביישפיל קאָן באַזונדערס דינען די אַדמיניסטראַציע-אַרבעט. ס'ווערט אין דעם יאָר אָרגאַניזירט דער שול-אַרכיוו, וועלכער איז ביז איצט געווען אין תהו-ובהו-צושטאַנד.

דער לערער-פערסאָנאַל:

1. פעקער יעקב-שמחה (מנהל).
2. וואַלדשאן יואל
3. ניצבערג ישראל
4. האָכבערג דבורה.

די לערער מיט די שילער אין שול-יאָר 1931|32.

דאס יאר 1932|33.

דער לערער-פערסאָנאַל:

1. פעקער (מנהל)
2. וואַלדשאן יואל
3. יודילעווסקי יעקב
4. האָכבערג דבורה

די ווערט פון דער פעדאַגאָגישער אַרבעט פונם לערער-פערסאָנאַל פון דעם יאָר ווערט אויסגעדריקט דורך אַ שריפטלעכער אָפשאצונג אין דעם וויזיטאַציע-בוך פונם אינספעקטאָר פון דער צענטראליע „תרבות" ה' א. איינשטיין. ד ווערטליכע איבערזעצונג פון דעם העברעישן טעקסט לויטעט: 3 יאָר זיינען אַריבער, זינט מ'ין לעצטן באַזוך אין אונזער שולע „יבנה", ביי דעם סניף „תרבות", דאָ אין שערעשעוו.

איך אונטערשטרייך מיט פאַרגעניגן דעם פאָרשריט פון דעם דערציערישן אַנשטאַלט. כ'האָב געפונען דאָס מאָל אַ גוטע אָרגאַניזאַטאָריש-פעדאַגאָגישע אָנפירונג, א געפיל פון אחריות פאַר דער דערציערישער ארבעט אין דער שול, וואָס באַזיכט אויפ'ן באָדן פון א פולקאָם גאנצער העברעישער דערציונג. באזינדערס אונטערשטרייך איך, אז טראָץ די שווערע מאטעריעלע באדינגונגען פון דעם אנשטאלט, ווייזן די לערער ארויס (באזונדערס דער פלייסיקער מנהל, ה' פעקער יעקב-שמחה) גרויס איבערגעגעבנקייט אין דעם ריכטונג פון פעדאגאָגישער פערפאָלקאָמענונג. און איך זאָג זיי: יישר כוחכם! זאָל זייער איבער-

געגעבענע ארבעט דינען פאר א ביישפיל פאר אלע אונזערע עסקנ"ים אויפן געביט פון דער העברעישער דערצי'ונג.

שערעשעוו 1. XII—32

(דער אינספעקטאָר פון די העברעישע „תרבו'ת"-שולן אין פוילן
א. איינשטיין.

אין דעם יאָר קומט פאָר דער צווייטער נאָרמאלער ארויסלאָז פון VII-קלאַס.

אל"ג בעומר אויספלוג דורך די לערער, שילער און א טייל יוגנטלעכע פון דער אָרגאניזאציע „השומר הצעיר" אין יאָר 1931|32

דאס יאר 1933|34

דער לערער-פערסאָנאל:

1. וואלדשאן יואל (מנהל)
2. ליפקינד אשר
3. יודעלעווסקי יעקב
4. סקובעלסקא שיינע

אין דעם יאָר גייט די שולע אריבער אויף קאָאָפעראטיווע יסודות. דער שול-קאָמיטעט טראָגט ניט קיין מאטעריעלע אחריות פאר דעם שכר-למוד הכנסה (אויסער א פארפליכטונג פון א פאָר הונדערט זלאָט), דער נייער מאטע-ריעלער סדר, צו וועלכן די לערער זיינען ניט געווען געוווינט האָט ארויסגע-רופן מיספארשטענדנישן, וואָס האָבן אין רעזולטאט געגעבן א פארערגערונג פון דער ארבעט, הגם די אָרגאניזאטארישע, ווי אויך די פעדאגאָגישע טייל פון דער ארבעט איז געשטאנען אויף א געהעריקער מדרגה. נעמענדיק אין אכט די אנאָרמאלע באדינגונגען איז דאָך דורכן רעגירונגס-אינספעקטאר, וואָס האָט

באזוכט די שולע אין 21.II.34, אנערקענט געוואָרן א גרויסער פאָרשריט בײַ די קינדער.

דאס יאָר 1934|35.

דער לערער פּערסאָנאַל:

1. וואלדשאן יואל (מנהל),
2. יודעלעווסקי יעקב,
3. סקובלעווסקי שיינע,
4. פּאָמעראַניעץ לאה,
5. זונדאָוויטש יעקב.

דאָס יאָר האָט ארײַנגעבראַכט פיל פּעדאגאָגיש-מעטאָדישע פּאַרטיפונגען און נײַעסן אין דער ארבעט. דער לערער-פּערסאָנאַל דערפילט זײַן אויפגאבע מיט דער פולער פאראנטוואָרטליכקייט. די אדמיניסטראטיווע און ווירטשאַפטליכע זײַט פון דער ארבעט איז בײַשפּיל-ווערט. פאראַן א שטענדיקער קאָנטאַקט צווישן לערער און עלטערן. א הארמאָנישער צוזאמענארבעט מיטן שול-אינספּעקטאָר; א שטענדיקע קאָראָספּאָדענץ מיט דעם רעגירונגס-אינספּעקטאָר, און מיט דער צענטראַלע „תרבות" אין פּרט פון פּעדאגאָגישע פּראָבלעמען אין דער שול-ארבעט. עס ווערט אדורכגעפירט אַ קאָלאָסאלער רעמאָנט אין שולע, א דאַנק וועלכן די שולע באקומט א גערײַמיקן עסטעטישן אויסזען. פאר די הנכערע קלאַסן ווערט אָרגאניזירט א קלוב צום לייענען און פארווײַלונגען, ווי אויך אַן אָרקעסטער פון 10 קינדער. קולטור ארבעט (אויסער דער שולע) ווערט געפירט אין פאָרם פון רעפעראטן פון'ם געביט: ליטעראטור און היגיענע.

דאָס יאָר קאָן מיט רעכט באצייכענט ווערן אלס יאָר פון רעפאָרמען אין שול, ווי אן אָפּשאצונג פון דער אָרגאניזאציע אין שולע אין דעם אויבנדערמאָנטן יאָר, קאָן דינען פאָלגנדיקער בריוו פון דער צענטראלע פון 10 אָקטאָבער 1934.

אָט איז דער בריוו:

צו דער פּעדאגאָגישער לייטונג פון דער שולע „יבנה"

אין שערעשעוו.

אלס ענטפער אויף אײַער בריוו 25.X נומער 218/34. פון די דין-וחשבונס פּראָטאָקאָלן פון פּעדאגאָגישן ראַט און די האספּיטאציעס האָבן מיר געהאַט די מעגליכקייט זיך אָפּצושטעלן אויף אײַערע אנשטרענגונגען אין דער ריכטונג פון פּארטיפן די דידאקטישע יסודות אין דעם אנשטאלט און ארײַנברענגען סיסטעם און אָרדנונג אין דער טאָג-טעגלעכער אַרבעט.

אונטערשריפטן: גרינוואלד משה

ראבינאָוו ברכה

די לערער מיט די שילער אין שול-יאָר 1934|35.

די פייערונגז לכבוד די שול-ארויסלאָזן.

במשך פון דער עקזיסטענץ פון דער שולע זיינען געפייערט געוואָרן 2 פייערונגען לכבוד דעם פארענדיקן פון די קינדער דעם VII-טן קלאס. דער ערשטער ארויסלאָז קומט פאָר אין יאָר 1929|30, דער צווייטער — אין 1932|33. באזונדערס צייכנט זיך אויס מיט זיין אימפאָזאנטע פייערונג דער ארויסלאָז אין יאָר 1932|33, אין וועלכן עס נעמען אנטייל העכער הונדערט מאן; פאָרשטייער פון אלע אינסטיטוציעס און אָרטיקע אָרגאניזאציעס באגריסן און ווינטשן גליק און ערפאָלג די אַבסאָלווענטן אין זייער ווייטער-דיקן לעבנס-וועג. א הארציקע באַגריסונג באַקומען מיר פון אונזערע ברידער-שוועסטער אין אמעריקע. מיר ברענגען דעם ווערטליכן טעקסט פון דער באַ-גריסונג, וועלכער באַווייזט די צוגעבונדנקייט פון אונזערע אמעריקאנער צו זייער געבורטס-שטאָט שערעשעוו, און זייער פארשטענדניש פאר דער מאָ-דערנער דערציונג פון יינגן דור.

„זייער חשובע פריינד!

לאנדסלייט טאטזאכלעכע אויפהאלטער פון דעם בילדונגס-אנשטאלט „יבנה" אין שערעשעוו, פאלגלעך אור-אור-איניקלעך פון רבי יוחנן בן זכאי, זצ"ל.

ווערטע פריינד! עס פרייט מיר זייער און זייער צו האָבן דעם כבוד און פארגעניגן אין נאָמען פון אלע שערעשעווער לאנדסלייט אין נוי-יארק, פון דעם שע-רעשעווער אונטערשטיצונגס-פאריין, פון דער שול אין בראָנזוויל און פון דעם נײַ-געגרינדעטן פרויען-פאריין אונטער דעם נאָמען „לײדעס אוקזילערי" (פרויען-הילפס-פאריין), אייך הארצליך און פריילעך צו באַגריסן. ביי דער געלעגנהייט זאָגען מיר

איך, אַז אונזער גייסט, איז באַהערשט פֿון איין געדאַנק און געפֿיל, וועלכער איז איצט מיט אייך, אין אונזער אַלטער היים-שטאָט, שערעשעוו.

מיר קענען ניט צוליבן גרויסן שטח-ים, צוליב די אומשטענדן קומען איצט צו אייך; אָבער מיטן אויסדריקן אייך אונזערע טיפֿע הערצלעכע סימפּאַטיעס נעמען מיר אויך אַן איינטייל אין אייער גרויסער שמחה, און מיר אַלע ווינטשן אייך אַ פֿריי-לעכן יום-טוב, וואָס וועט — אָן צווייפֿל — אָנפֿילן אַלעמענס הערצער מיט פֿרי-שער ענערגיע, מוט און מיט נייםטרייבן ווילן פֿאָרצוזעצן די הייליקע אַרבעט פֿון העלפֿן דערציען אַ צוקונפֿטיקן דור, וועלכער זאָל ברענגען כבוד זיין פֿאָלק און שיינקייט דער מענשהייט. מיר ווייסן גאַנץ גוט, וואָס איר האָט דורכגעמאַכט אין די זיבן יאָר פֿון אייער עקזיסטענץ, מיר שטעלן זיך פֿאַר אייער געראַנגל, אייער אָפּטימיזם, אייער אַנטוישונג. און אַלץ, וואָס מען קאָן נאָר דערוואַרטן צוליב ניט-פֿאָראויסגעזעענע סיבות און דעם אייביקן קאָנפֿליקט צווישן טעאָריע און פּראַקטיק; זיי זיינען שטענדיק קידער-ווידער, אָבער דאָס דאַרף אונז קיינמאָל ניט אָפּהאַלטן, ווייל דער הויפּט כח, אַראַנק וועלכן מ'ר זיינען ביינעשטאַנען אַלע אַנגריפֿן. און אונזער טרו עריקער, אָבער ערהאַבענער געשיכטע — איז געווען דאָס, וואָס מיר זיינען קיינמאָל ביי די שווערסטע אומשטענדן און שרעקלעכע צייטן „ביי זיך" ניט אַראָפּגעפֿאַלן. קיין שום רדיפֿות האָבן אונזער גייסט ניט שוואַך געמאַכט, אונזער כבוד און אונזע־ע אייגענע אויגן — ניט באַרירט. צער און פּיין האָבן אונזער נשמה ניט קליין געמאַכט. אָט דאָס איז אונזער גבורה, וואָס מיט איר וועלן מיר אויך דעם איצטיקן קריזיס איבערקומען, און ניין וועלן מיר מיט זיגרייכע טריט פֿאָראויס, באַגלייט מיט מוט און שטענדיק-יידישן אָפּטימיזם.

אויף דעם וועג וועלן מיר און איר פֿאָרזעצן די נאָבעלע אַרבעט צו דערציען אַ דור, וואָס וועט ברענגען כבוד און אויפֿהייבן דעם קולטורעלן ניוואָ פֿון דער היים-שטאָט, שערעשעוו, און דאָס אַלגעמיינע יידענטום בכלל.

סעקרעטאַר: ד ו ד ג י נ ג אָ ל ד

ניו-יורק 6.VII. 33.

די אַבּסאָלווענטן אוז קינדער, וואָס האָבן באַזוכט די שול.

32 שילער, צווישן זיי 21 יינגלעך און 11 מיידלעך האָבן געענדיקט די שולע מיט אַ צענז פֿון 7 קלאַסן. לויט דעם איצטיקן שטאַנד זייערן, לאָזט זיך די קוואַליפֿיצירונג מאַכן אַזוי:

אָן באַשעפֿ-טיקונג	בעלי-מלאכות	לערנען פּריוואַט	לערנען קינ-דער פּריוואַט	געענדיקט פּאָליטעכניקום
9	3	2	4	1

סוחרים	געענדיקט לערער-סעמ.	געענדיקט העבר. גימנ.	באַזוכט גימנאַזיום	אַלגעמיינע צאָל
2	4	3	4	32

אויסער דעם דערגרייכט די צאָל קינדער, וואָס האָבן באַזוכט אונזער שול ביז די צאָל 70—60. זיי אַלע געפֿינען זיך אין די אָרגאַניזאַציעס, „השומר הצעיר" ה„בית"ר". די וויכטיקסטע טייל פֿון זיי פֿאַרנעמט זיך מיט דער קולטו-רעלער אָנפֿירונ־ס-אַרבעט. די מערהייט האָט אַ פֿאַך אין האַנט.

אויספלוגן.

אויסער באזוכען אין דער נאענטער סביבה — זיינען איינגעאָרדנט געוואָרן דורך די לערער צוויי גרויסע אויספלוגן קיין ביאַלאָוועזש אין די יאָרן 1928|29, 1933|34. אין די אויספלוגן האָבן א אנטייל גענומען שילער פון די העכערע קלאסן און די יוגנט, וואָס האָבן באַזוכט די שול. די לערער מיט די קינדער האָבן גאנצע טעג פארבראכט אין דעם געדיכטן ביאַלאָוועזשער אור-וואלד, צוקוקנדיק זיך צו די שיינע, פראכטפולע נאטור-פּאַנאָראַמעס און צו די פארשידנארטיקע געוויקסן. די איינטיילנעמער האָבן אויך באַזוכט דעם מוזעאום, וועלכער געפינט זיך אין דעם געוועזענעם קעניגלעכן פּאַלאַץ, און די לעבעדיקע זוברעס.

די טראדיציעס איז שול.

יעדן חנוכה ווערט דורך די שול-קינדער איינגעאָרדנט אַן אָוונט מיט א פיל-פאַרביקער רייכער פּראָגראַם. דער אָוונט לאָזט שטענדיק איבער א גוטן איינדרוק אויף די באַזוכער. ל״ג בעומר ווערט איינגעאָרדנט א גראנדיעזער קינדער-מארש מיט נאציאָנאלע פענער אין די גאסן פון שטאָט און אן אויס-פלוג אין וואלד.

וויזיטאציעס.

אין די יאָרן 1926|27, 1929|30, 1932|33 און 1933|34 האָט באַ-זוכט די שולע דער אינספּעקטאָר פון די העברעאישע „תרבות-שולן״ אין פוילן ה׳ א. אײנשטיין און מנהל פון דער פּרוזשענער „יבנה״ שול ה׳ גרינוואלד. אין די יאָרן 1930|31, 1931|32 און 1933|34 איז די שולע באַזוכט געוואָרן דורך די רעגירונגס-אינספּעקטאָרן: ה״ה זאוואדזקי און לעשניקאָווסקי.

די קינדער-ביבליאָטעק.

ביים עפענען די שולע זיינען שוין געווען ביכלעך אין א זייער באַגרע-ניצטער צאָל. א דאנק דער אָנשטרענגונג און מי פון די לערער ביים אָרגאני-זירן פארשידענע אימפּרעזעס אנטוויקלט זיך די ביבליאָטעק אלצמער און מער. היינט צו טאָג ציילט די ביבליאָטעק 513 ביכער. 362 העברעישע און 151 פּוילישע. אין יאָר 1931|32 לייגט דער מנהל פּעקער דעם פונדאַמענט פון א פּעדאגאָגישער ביבליאָטעק פאר די לערער. די ביבליאָטעק ציילט איצט 153 ביכער. 118 העברעישע און 35 פּוילישע.

פארשידענע צופאלן אין שולע.

צוליב אומפּאָרזיכטיקייט זיינען אין פארלויף פון די צען יאָר געשען דריי צופאַלן: אין יאָר 1927|28 האָט א קינד אריינגעשטעלט א פּאַרקאָרקע-וועטע פלאַש אין הייסן אויוועלע. די שילערן טענענבוים לאה, האט אויפן פאַרלאַנג פון איר קלענערע חברטע געוואָלט אַרויסנעמען די פלאַש; אבער די פלאש האט אויפגעריסן מיט א שרעקליכן קנאַל, אפגעריסן טענענבוימען די אויבערשטע ליפּ און איניקע קינדער לייכט פערוואונדעט. אין יאר 1932|33 סוף שול-יאר האבן די לערער איינגעארדנט אן אויספלוג מיט די קינדער אין א נאענטן וואלד. אין וואלד האט די שילערן באַסיכעס שרה (12 יאר אלט) זיך דערווייטערט פון די לערער. זי איז באַפאַלן-געווארן פון אַ 16-יעריקן שייגעץ, וועלכער האט געוואלט באַגיין איבער איר אַ גוואַלט-טאַט, וואס איז

געשטערט געוואָרן פון צופעליק דורכגעענדיקע — פאַרבײַ דעם אָרט — אירע חברים-שילער. אין דעם 9.XI.34 האָט די קריסטין פּאָלינע, דינסט פון דער שולע, שבת-פרי איינגעהייצט דאָס אויוועלע און אוועק. ס׳האָט זיך אָנ-געצונדן די פּאָדלאָגע פון דער סצענע, וואָס געפינט זיך בײַם אויוועלע אין שפּעטער די וואַנט. קינדער, וועלכע האָבן זיך צופעליק געפונען אויפן שול-פּלאַץ, האָבן באַמערקט דאָס פײַער; זיי האָבן אַלאַרמירט וועגן דער שׂרפה. די אָנגעלאָפענע שכנים האָבן מיט גרויס מי דאָס פײַער לאָקאַליזירט.

די קינדער-באַוועגונג פון נײַן יאָר-פּאַרלויף.

לערן-יאָר	I יינגלעך	I מיידלעך	II יינגלעך	II מיידלעך	III יינגלעך	III מיידלעך	IV יינגלעך	IV מיידלעך	V יינגלעך	V מיידלעך	VI יינגלעך	VI מיידלעך	VII יינגלעך	VII מיידלעך	סך הכל
1926/27	10	8	7	3	7	11	12	7	10	5	10	9	-	-	99
1927/28	6	6	9	5	4	9	11	7	6	5	8	4	-	-	80
1928/29	11	14	3	12	11	5	3	6	6	4	6	1	7	7	96
1929/30	11	7	19	6	4	6	10	4	-	-	8	1	7	2	85
1930/31	9	24	15	8	13	7	10	3	4	9	-	-	-	-	102
1931/32	8	11	10	19	15	7	16	8	-	-	9	4	-	-	107
1932/33	14	17	13	16	14	10	13	8	11	4	-	-	7	2	129
1933/34	12	17	14	20	12	10	14	8	11	5	5	3	-	-	131
1934/35	11	15	14	18	7	14	13	11	12	9	10	7	-	-	141
1935/36	7	17	13	17	7	13	13	10	11	9	9	6	—	—	132

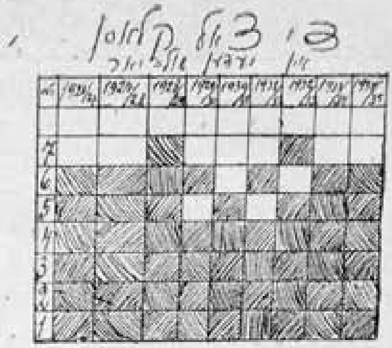

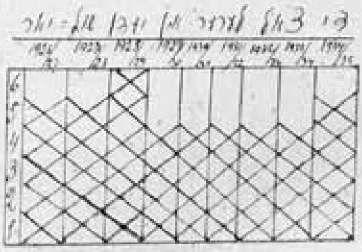

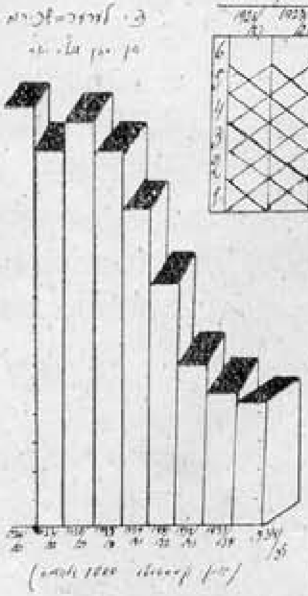

הכנסה

שול-יאר	שכר-למוד		אמעריק. שטיצע			מאגיסטראט		שטאָט.הכנ.		קהלה	
	נר.	זלאָטעם	נר.	זלאט.	אין $	נר.	זלאָטעם	נר.	זל.	נר.	זל.
1926|27	95	11,331		3560	400		1000		1460		
1927|28	95	8,294		3649	410		1800		1525		
1928|29	64	12,046		2832	320		1800		670		
1929|30	45	9,910	50	1903	2.5		1800		938		
1930|31	45	8,820		890	100		1500		2332		
1931|32	72	7,003	80	710	80		400		1734		
1932|33	03	5,107	06	936	117		600		1074		
1933|34	40	4.206		520	100		280			80	327
1934|35	83	3,556	30	783	150			48	260	83	413

הוצאה

שול-יאָר	שכירות די לערער זל.	גר.	לערן-מכשירים, רעמאָנט זל.	גר.	אדמיני-סטראַציע זל.	גר.	פאַרשידענס און קאַסע-באַרוך זל.	גר.
1926|27	14,880		1,950		240		281	
1927|28	12,997	50	1,572		300		400	
1928|29	15,725	80	1,011		300		312	
1929|30	13,535		450		240		328	
1930|31	11,000		800		240		1,502	
1931|32	8,636	50	70	88	286		1,017	
1932|33	5,526	21			60		1,470	
1933|34	4,839		96	08	60		800	
1934|35	4,416	83	294	87	70		330	47

קאָנטראָלירט און אויפגעשטעלט לויט די קאַסע-ביכער דורך דעם קאַסער און בוכהאַלטער פון שערשעווער פאָלקס-באַנק ה' קוועלמאַן אברהם און ה' יעקב מאיר קאָבעזעצקי.

שערשעוו 15.VI. 35.

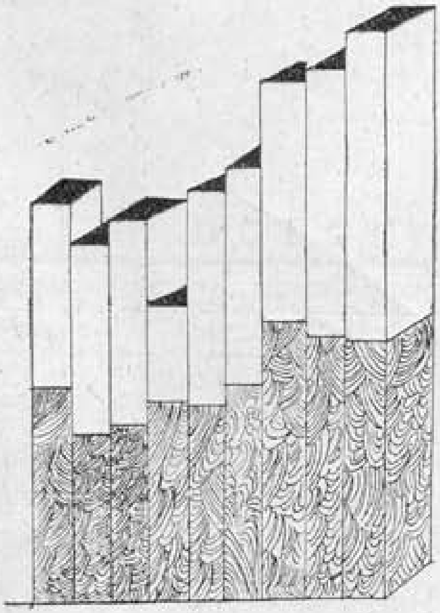

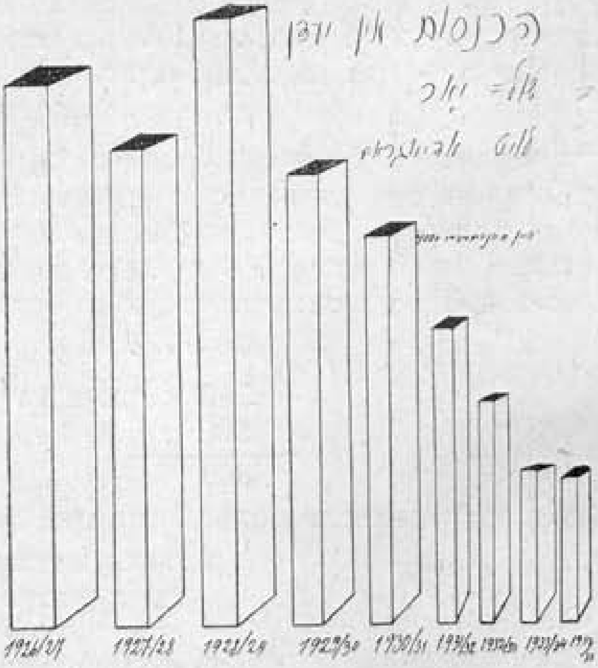

די שטאָטישע סניף „תרבות"-ביבליאָטעק.

ווי א לעגענדע קלינגט די אנטשטייאונג-געשיכטע פון דעם סניף „תרבות"-ביבליאָטעק. אין יאָר 1923 קלייבן זיך צונויף א גרופּע חברים-קינדער אין עלטער פון 14—15 יאָר, און באַשליסט צו גרינדן א „אייגן" ביבליאָטעק. אין דער שפּיץ פון דער גרופּע שטייט: אַברהם אווערבוך (שלמה אווערבוכס א זון). די לעצטע אָפּגעשפּאָרטע גראָשנס זיינען זיי מנדב, קויפן קינדער-ביכער און גיבן א נאָמען די ביבליאָטעק „התחיה". אין הויז פון חבר אברהם אווערבוך געפינט זיך דאָס שאַפעלע ביכער; דאָ קלייבן זיך צונויף די קינדער און לייענען מיט א באַהאַרציקטער שמחה פון זייער אייגענער ביבליאָטעק! ביסלעכווייז, ציט די ביבליאָטעק צו די אויפמערקזאמקייט פון אנדערע יוגנטלעכע, וואָס ווערן מיט שווערקייטן אירע לעזער. די נאָכפרעג אויף ביכער ווערט גרעסער; דאן באשליסן זיי צו עפענען די „געשלאָסענע טיר" פאר אלע! זיי באַקומען די דרייסטקייט אדורכצופירן, פון צייט-צו-צייט, נדבות-אקציעס ביי די שטאָטישע איינוווינער — און די ביבליאָטעק וואקסט ווי אויף הייוון... אין יאָר 1928 ציילט די ביבליאָטעק 250 ביכער. אין דער צווישנצייט, אין יאָר 1925 גרינדעט א צווייטע גרופּע יוגנטלעכע צווישן זיי: חיים שמש, אברהם קוועלמאן, טענענבוים יצחק, ראַס־כאַווסקי אלתר, און ביידאַטש זיידל ז"ל א לייען-זאַל אין הויז פון רחל גלאַצער אונטערן נאָמען „האגודת-הציונים". דער לייען-זאַל שליסט זיך אָבער גיך. עס בלייבט אין דער חברישער קאסע א געוויסע סומע געלט. וואָס טוט מען מיט דעם? די פראַגע ווערט באַהאַנדעלט דורך די חברים; היות ווי מען קען נישט קומען צו א הסכם, בלייבט פה-אחד: מ'זאָל קויפן מענדעלע מוכר-ספרימס ווערק, דאָס האָט דערוועקט דעם „אמתן אפעטיט" ביי די חברים; זיי ווערן פייערדיק-ערנסטע אָנהענגער פון שאפן א גרויסע שטאָטישע ביבליאָטעק. חברה אָרדנען איין פון צייט-צו-צייט טעאטער-פאָרשטעלונגען און פארשידענע אַנדערע אימפּרעזעס. די ביבליאָטעק אנטוויקלט זיך אלץ מער; די פרעקווענץ פון די לייענער וואקסט. די איינגעקויפטע ביכער דערוועקן זייער געשמאַק... אין יאָר 1927

27.III ווערט די ביבליאָטעק לעגאליזירט. ,ונטערן נאָמען פון סניף „תרבות";
די ביבליאָטעק ציילט דאַן 180 ביכער. ס'בלייבט ביי די גרינדער זיך צונויפ-
צוגיסן מיט דער „התחיה"-ביבליאָטעק, און אזוי ארום שאפן איין גרויסע אַל-
געמיינע שטאָט-ביבליאָטעק.

נאָך פיל אונטערהאנדלונגען צווישן די פאָרשטייער פון די ביידע ביבליאָטעקן ווערט געשלאָסן א קאָנטראקט, וואָס אנטהאַלט גרויסע הנחות פאַר די גרינדער פון דער „התחיה"-ביבליאָטעק, און ס'קומט אזוי ארום צו א גע-געגנזייטיקער פאָרשטענדיקונג. די 250 ביכער ווערן איבערגעגעבן דער סניף „תרבות"-ביבליאָטעק, וועלכע ציילט צוזאמען ביי 400 ביכער.

היינט-צו-טאָג ציילט די ביבליאָטעק:

העברעישע ביכער	300
יידישע „	500
בס"ה	800

די ביבליאָטעק פארוואלטונג באַשטייט איצט פון די פאלגענדע פערזאָנען:

1. אברהם קוועלמאן
2. פיינביר לייבל
3. קירזנער יצחק
4. יודעלעווסקי יעקב
5. יאַקובאָוויטש משה

דער אמעריקאַנער הילפס-קאָמיטעט.

אייביק וועט פארבלייבן אין אונזערע הערצער און באַזונדערס פון דעם יונגן שערשעווער דור א דאנקבארקייט און אָנערקענונג, אכטונג פאר אונזערע ברי-דער שוועסטער און פריינד אין אמעריקע, וואָס האָבן ניט געקארגט זייער הילף, אָן וועלכער מיר וואָלטן בשום-אופן ניט ביכולת געווען אויפצוטאָן די ארבעט לדורות. צום באַדויערן, באזיצן מיר ווייניק אינפאָרמאציעס, וואָס זאָל אונז דינען ווי א מאטעריאַל צו א כראָנאָלאָגיש-היסטאָרישער שילדערונג פון דער אנטוויקעלטער קולטור-ארבעט. אָט דאָס ביסעלע, וואָס מיר האָבן אין אונזער ארכיוו וועט אונז דינען אויף אויפצושטעלן דאס בילד פון דעם געזעלשאפטלעכן צוזאמענלעבן און וווילטעטיקער ארבעט אויף יענער זייט אָקעאַן.

די ערשטע פארבינדונג.

אין יאָר 1926 האָט דער פרעזעס פון דער בוי-קאָמיסיע, ה' יחזקאל קרוגמאן דערפירט דעם בנין ביז די פענסטער (די גרעסטע טייל פון דער שערשעווער באַפעלקערונג האָלט ה' יחזקאל קרוגמאנס פלאן פאר „משוגע"). ווייטער האָט ער זיך געפינען ווי אין א קלעם: ער באַשליסט זיך צו ווענדן שריפטליך צו אברהם-הירש אלכסנדרובסקי און זיין פרוי, איידל, מיט א ביטע, זיי זאָלן „רחמנות"-האָבן און אָרגאניזירן צווישן די לאנדסלייט א הילפס-קאָ-

מיטעט, מיטן צוועק צו שאַפן געלט לטובת דעם שול-בנין, דער בריוו איז געווען ווי אַ פרווו פון „שלח לחמך על פני המים", טאָמער. ווער וויס, אולי ירחם? ווי איבעראַשט איז מען געוואָרן, ווען אין אַ שיינעם טאָג דעם 28. V 1926 באַקומט דער פרעזעס פון ניו-יאָרק 200 דאָלאַר, געזאַמעלטע דורך דער איניציאַטיוו פון אלכסנדרובסקי און די ה"ה: ירחמיאל טענענבוים, יצחק-יעקב געלמאַן און יעקב ניבריוו. אין 17. VI 1926 באַקומט דער פרעזעס ה' יחזקאל קרוגמאַן נאָך 200 דאָלאַר, געזאַמעלטע אין ניו-יאָרק דורך אלכסנדרובסקי און זיין פרוי אידל. פון דאַן אָן ווערט ה' קרוגמאַנס אילוזיע פאַרווירקליכט; דאָס האָט איט געגעבן מוט און דרייסטקייט צו פאַרבינדן זיך ערנסט מיט די שערשעווער לאַנדסלייט אין אמעריקע. אין יאָר 1927 עקזיס-טירט שוין אַ אָרגאַניזירטער פאַריין אונטערן נאָמען: „שערשעווער אונטער-שטיצונגס-פאַריין" וועלכער ציילט 250 מיטגלידער, אָרגאַניזירט דורכן איצט פאַרשטאָרבענעם זייער אַקטיווען ה' משה גראָסוויינער, ערע זיין אַנדענק! דער ערשטער פרעזידענט איז געווען בערל שטיינבערג. די אויפגאַבע פון דעם פאַריין איז: שטיצן אייגענע מיטגלידער אין פאַרשידענע נויט פאַלן און אויך געזעלשאַפטלעכע שערשעווער אינסטיטוציעס.

די הויפט-הכנסה, אויסער מיטגלידס-אָפּצאָל איז געקומען פון אָפּדינגען פון צייט-צו-צייט אַ קאָנצערט-אָוונט ביי אַן אַקטיאָרן-גרופּע; די איניציאַטאָרן, פלעגן פאַרשפּרייטן צווישן די שערשעווער לאַנדסלייט בילעטן. אַזעלכע „אָוונטן" פלעגן ברענגען 150—100 דאָלאַר.

א ביישפּיל פון א קאָנצערט-אָוונט-אויפרוף.

קאָנצערט און פעקעדוש פּאַרטיי
געגעבן פון די
שערשעווער שולע. בית יתומים לינת הצדק קאָמיטע
פרר דעם בענעפיס
פאר די שערשעווער אינסטיטושאָנס
שבת אבענד, יאנואר דעם 12-טען 1935
אין 225 איסט בראַדוויי, נ. י.
איינטריט 25 סענט.

קאַנצערט און פּעקעדוש פּאַרטי

פריי׳ליכע נייעס

חשוב'ע פריינד, שערשעווער לאַנדסלייט!

מיר, די פאַראייניגטע וואָלונטיר הילפּט-קאָמיטע פון דער שולע בית יתומים און לינת הצדק פאר אונזער אלטער היים שטאָט שערשעוו, אפּעלירען צו אייך און לאַדען אייך און אייערע פרויען און קינדער צו קומען צו אונזער אונטערנעמונג—א קאָנצערט און פעקעדוש-פאַרטיי—וואָס וועט שטאַט-פינדען שבת אווענד דעם 12-טען יאנואר 1935, אין 225 איסט בראָדוויי, ניו-יאָרק, וואו מיר וועלען פאַרברייניגען א פרעהליכען אווענד צוזאמען. עס וועלען זיין באַרופענע קרעפטע, אום אונז אלעמען צו אמוזירען, און דאָס

וועט געבען א מעגליכקייט אז מיר אלע וועלען זעהר גוט פארברייגגען און אנטהייל נעמען אין דער ערהאַבענער ארבייט פאר די אויבענדערמאנטע אינ-סטיטוציעס. די שולע בית יתומים און לינת הצדק אין אונזער אלטער היים שטאָט שערשעוו.

מיר האָפען דורך דיזען אויפרוף און צוזאמענקונפט פריינדליך צו פאר-בינדען די איבעריגע שערשעווער לאנדסלייט, ווענמעגס האָרץ עס שלאָגט נאָך פאר זייערע אייגענע אין שערשעוו און זיי וועלען צולייגען א האַנד אין דער נאָבעלער ארבייט. מיר פארזיכערען אייך אז איהר וועט זעהר גוט פארברייג-גען, און אז דער גאנצער פראָפיט, יעדער סענט, וועט געהן צו העלפען די אויבענדערמאָנטע אינסטיטוציעס אין שערשעוו.

איהר וועט אויך האָבען די מעגליכקייט און דאָס פארגעניגען זיך צו טרעפען און א ביסעל זיך דורכשמועסען מיט אלטע בעקאַנטע לאנדסלייט און אויך זיך באקענען מיט די יונגע לאנדסלייט, און אַ ביסעל אָפפרישען אונ-זערע פילע אנגענעמע ערוינערונגען און אונזער גארען זיך צו זעהן אַמאָל. איצט האָט איהר די בעסטע געלעגענהייט דערצו.

אונז פרעהט אויך אייך צו מעלדען אז מיר אלע וועלען קענען אָפּנע-מען א מינדליכען גרוס פון אונזערע אייגענע אין שערשעוו, דורך אונזער ווירדיגען לאנדסמאַן שמואל נירענבלאט. ער איז געווען צו באַזוך אין שער-שעוו און ער האָט זעהר פיל צו דערציילען פון אונזער אלטער היים און אונזערע ליבע פריינד דאָרט.

קומט אלע צו אונזער קאָנצערט און פעקעדזש פאַרטי.

מיט אַכטונג

די וואָלונטיר שולע בית יתומים און לינת הצדק קאָמיטעט.

אונטער דער פאראנטוואָרטליכקייט פון דער שערשעווער אונטערשטיצונגס פעריין און די שערשעווער שוהל אין בראָנזוויל.

די מיטגלידער פון דעם פאריין-קאָמיטעט אין יאָר 1932.

1. נחמן פאָסמאניק—פרעזידענט
2. בנימין-יצחק מאלעצקי—וויצע-פרעז.
3. דוד גינגאָלד—סעקרעטאר
4. שמואל הארוויטש—1-טער טראָסטי
5. זלמן פינסקי—צווייטער טראָסטי
6. הערשל זאלעפסקי—דריטער טראָסטי
7. סנדר ראז—האָספיטאלער
8. פנחס ראָזענבוים—קאסירער
9. אהרן יאכאָווסקי—אינערע וואַכע.

דער פרויען פאריין.

אין יאָר 1932/33 ווערט אראנזש דער איניציאטיוו פון די ה"ה: שמואל קרונטמאן, הערשל זאלעפסקי, בנימין-יצחק מאלעצקי און מיט דער הילף פון פיל אנדערע ארגאניזירט א „פרויען-פאריין". דער ציל פון דעם „פרויען-פאריין" איז גע-ווען: שאפן פון קליינע יערליכע באשטייערונגען שטיצע פאר דער שולע.

טעטיג אינם „פרויען-פאריין" זיינען געווען: באזונדערס, די שוועסטער ראָזע גראָסוויינער און די ברידער אלכסנדרובסקי, אברהם-הירש און יודל יאכאָווסקי.

דער קאָמיטעט פון דעם „פרויען-פאריין" באשטייט פון די ה"ה: פעשע זאלעפסקי—פרעזעס, ליזער קרונטמאן—סעקרעטאר און שרה נעכע לאכמאן—קאסירשע.

די בראָנזווילער שול.

די שערשעווער לאנדסלייט אין אמעריקע באזיצן אן אייגענע שול אויף 504 סטאָן עוועניו ברואָנזוויל. די שול ווערט אויך באנוצט פון צייט-צו-צייט פאר אַ צענטראלן זאמל-פונקט ביים באהאנדלען אין פארשידענע פאלן דרינגענדע ענינים. ס'איז ווינטשעווערט אונטערצושטרייכן בײַ דער געלעגנהייט, אז די בראָנזווילער שול האָט א סך פארדינסטן ביים אויפבויען די שערשעווער שולע ווי אויך ביי איר ווייטערדיקער עקזיסטענץ. פארהעלטענישמעסיק גרויסע געלט-סומעס פלעגט די בראָנזווילער שול אונז אריינשיקן אין דערמיט ניט איינמאל דעם שול-קאָמיטעט פון דער שווערער מאטעריעלער לאגע ארויסגעראטעוועט. אונזער הארציקסטן דאנק ווילן מיר שטענדיק פירן צו די מענטשן, וועלכע זיינען געשטאנען אין שפיץ פון דעם איבערמענטן שיל-קאָמיטעט. די פירער פון דער בראָנזווילער שול אין יאָר 1933: ה"ה 1. שמואל קרוגמאן—פרעזידענט, 2. הערשל זאלעפסקי — וויצע פרעזידענט, 3. לייזער קרוגמאן — סעקרעטאר, 4. בנימין-יצחק מאלעצקי — גבאי ראשון, 5. דוד לאסמאן — קאסירער.

די חברה-קדישא.

ס'עקזיסטירט ביי זיי אן אייגענע „חברה-קדישא" אין פאָלגענדערן צוזאמענשטעל: 1. סנדר ראָס — גבאי ראשון, 2. שמואל קרוגמאן — גבאי שני, 3. פנחס ראָזענבוים — גבאי שלישי.

אין אלגעמיין ציילט דער קאָמיטעט פון דער „חברה-קדישא" 18 מיטגלידער, וועלכע געהערן צו דעם שערשעווער פאריין. אטאָ דער קאָמיטעט טוט זיין ריטועלע ארבעט כדת וכדין בישראל.

דער רעאָרגאַניזירטער הילפס-קאָמיטעט.

דעם XI 6 1933 ווערט דער הילפס-קאָמיטעט רעאָרגאניזירט אונטערן נאָמען „שערשעווער אינ. פאריין וואלענטיר בית יתומים, שולע און לינת-הצדק קאָמיסיע". די הויפט-יסודות, אויף וועלכע דער אויבנדערמאנטער פאריין שטיצט זיך זיינען: ס'ווערן אָנגענומען מיטגלידער בלויז אזעלכע, וועלכע צאָלן רעגולער די שטענדיקע וועלבסט-פאַרפליכטעטע באשטייערונג. די אויפגעזאמעלטע געלטער ווערן גענצליך פארברויכט אויף שטיצן די שערשעווער אינסטיטוציעס בתוכם די שולע, וואָס באקומט 50%. די טעטיקסטע מיטגלידער זיינען די ה"ה: הערשל פאָסטאניק—סעקרעטאר, ישראל-מיכל באדריצקי און זיין ברודער, וועלכע פאָרן שטענדיק מיט זייער אייגענעם אויטאָמאָביל צו איינמאנען די מיטגלידס-באשטייערונג.

די אויבנדערמאנטע חברים פאָרן ספעציעל קיין פילאדעלפיע, מיטן צוועק צו אָרגאניזירן ביי די שערשעוועי לאנדסלייט אן אָפטיילונג פונם איבנדערמאָנטן הילפס-פאריין.

די מיטגלידער פון דעם רעאָרגאַניזירטן קאָמיטעט
פון דער שערשעווער קאלאניע אין נוי-יאָרק.

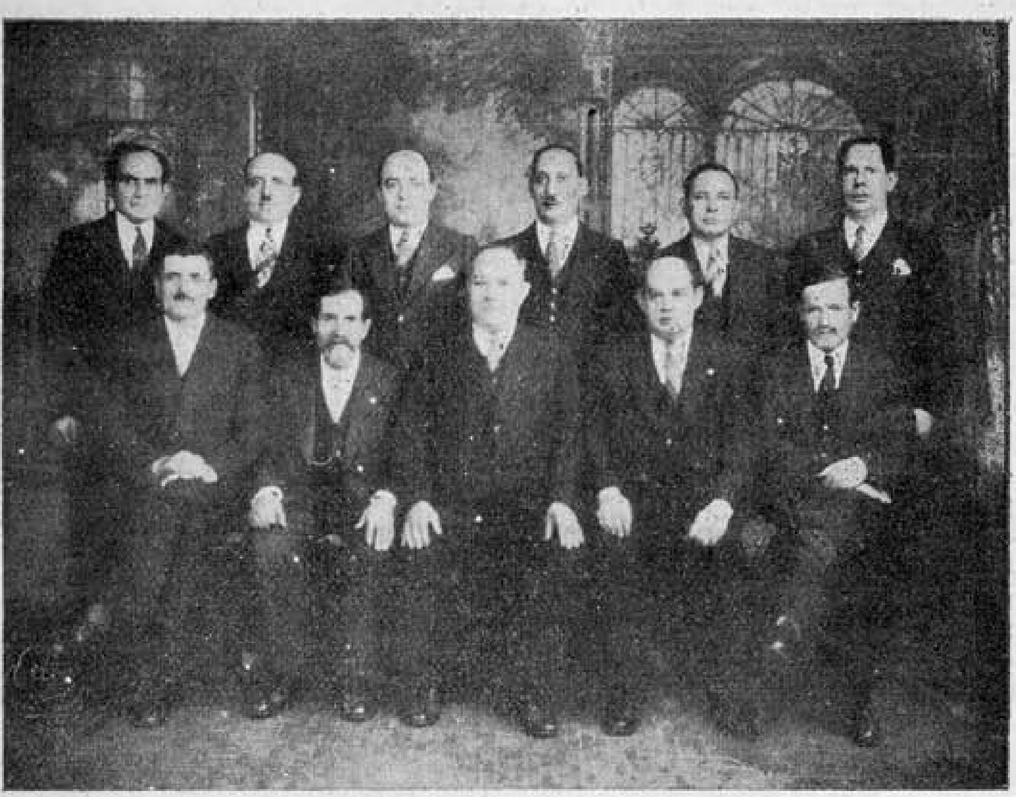

די שטייענדיקע שורה פון רעכטס: נחמן פאסטאניק, פסח אווערבוך, אברהם צבי אלכסנדר, יצחק יעקב נעלמאן, הערשל זאלעפסקי, הערשל פינסקי.

די זיצענדיקע שורה פון רעכטס: שלמה אווערבוך, שמואל קרוגמאן, דוד ניגנאָלד, בנימין יצחק מילעצקי, איסער זובער.

ישראל מיכל באדריצקי—א מיטגליעד פון דעם רעאָרגאניזירטן איצטיקן קאָמיטעט.

די קהלה אין שערעשעוו.

יעדע ניי געזעלשאפטלעכע דערשיינונג אין לעבן רופט ארויס אן אָפּאָ-זיציע מצד די קאָנסערוואטיווע עלעמענטן. אויך די קהלה אין שערעשעוו האָט אויסצושטיין א שטארקע געגנערשאפט. מהאי-טעמא, זיינען אירע פונק-ציעס נאָך זייער שוואַכע, אָבער ביסלעכווייז מערקט זיך לעצטענס מער לע-בענס-אָטעם ביי דער קהלה; עס בירגערט זיך איין אָט דער געדאנק, אַז א בעל-הבית אויף שטאָטישע פארמעגענס מוז זיין, און השגחה אויפן קולטור-געזעלשאפטלעך רעליגיעזן לעבן איז דער באַדינג פון דער צייט.

איר אנטשטייאונג.

אין יאָר 1928 באקומען די ראשי-הקהל אין פרוזשאנע פון אינערן-מיניסטעריום א פאראָרדנונג אדורכצופירן אין זייער קרייז (פרוזשענע, שערע-שעוו, לינעווע און אראנטשיץ) וואלן צו דער קהלה. צוויי פאָרשטייער פון פרוזשענער ראשי-הקהל קומען צו פאָרן קיין שערעשעוו, רופן צונויף די חשובי-העיר אויף א זיצונג, אויף וועלכער עס ווערט געשאפן א וואהל-קאָמי-סיע פון 16 פערזאָן (א העלפט האנדווערקער און א העלפט סוחרים). די וואל קאָמיסיע פירט אדורך א רעגיסטראציע פון דער שטאָטישער און ארומיקער באַפעלקערונג. אין יולי 1928 קומען פאָר די וואלען. די אורנע מיט די אָפּ-געגעבענע שטימען פירט מען אוועק קיין פרוזשענע. אין רעזולטאט פון די וואלן ווערן באשטימט 2 פרנסים פון שערעשעוו, און די פערזאָנען פון ה׳ קאפל קאנטאָראָוויטש און ה׳ מאיר געלמאן.

ס׳ווערט אוועקגעשיקט א דין וחשבון צו דער אדמיניסטראַטיווער מאכט; ערשט נאָך 5 יאָר באקומט די קהלה א באַשטעטיקונג פון מיניסטעריום. דעם 1.VIII 1933 ווערט די אָפּטיילונג פון דער קהלה אין שערעשעוו, וואָס איר צענטער איז אין פרוזשענע, אָרגאניזירט. דער סעקרעטאר אין דער פערזאָן פון ה׳ יעקב מאיר קאביזעצקי, ווערט באַשטימט דורך די פרנסים. מיט דער צייט פארלירט די שולע „יבנה" אירע דורכן פרעזעס ה׳ יחזקאל קרוגמאן שווער דערוואָרבענע הכנסה-קוועלען, ווי די פראָצענטער פון דער שחיטה און ה"ק. מיט שוועריקייט פועלט דער פרעזעס אויף דער בודזשעט-זיצונג, א פאָר-העלטנישמעסיק גרויסע סובסידיע פאר דער שול. אָבער, ליידער, בלייבט דאָס נאָר אויפן פאפיר. נעמענדיק אין אכט, אז די אויסגאבן, וואָס די קהלה, ווי א אינסטיטוציע, וואָס נעמט ארום א גאנצע שטאָט, זיינען זייער גרויסע און די הכנסות, צוליב דער שטארקער קעגנערשאפט מצד דער באפעלקערונג — קליינע, ווערט פארשטענדליך למאי די קהלה האָט בשום-אויפן ניט געקאָנט אויסצאָלן אירע צוגעזאָגטע סובסידיעס.

לעצטענס, איז אדאנק דער מי פון ה׳ קרוגמאן יחזקאל אויסגעפועלט גע-וואָרן, אז די אינסטיטוציעס און בתוכם די שולע באַקומען אויסגעצאָלט 50% פון דער הכנסה, יעדן מאָנאט, במזומנים.

די תקונים אין שטאָט.

במשך פון דער עקזיסטענץ פון דער קהלה, האָבן די פרנסים אדורכ-געפירט א קאָלאָסאַלן רעמאָנט אין מרחץ, וואָס איז געווען זייער חרוב. די קהלה טעטיקייטן אין זייערע איינצייל־הייטן שפיגלן זיך אָפּ אין פאָלגענדע בודזשעטן:

יאָר 1933

ג״ר.	זלאָט	הכנסה	ג״ר.	זלאָט.	הוצאה
	1500	שחיטה		1500	שולע און ת״ת
	500	חברה-קדישא		700	בית יתומים
	200	געבורטן אין חתונות		400	פרויען-פאריין
	2600	עטאט		200	לינת-הצדק
				210	האָלץ פאר אָרימע
				200	מעות חטים
				50	ביבליאָטעק
				500	באָד און בית-עלמין
				300	סעקרעטאר
				300	אָפצאָלונג אין פרושענע
				120	רייזעס
				60	שמש
				30	פאַפיר
				230	ניט פאַראויסגעזעענע
	4800	ס״ה		4800	ס״ה

יאָר 1934

ג״ר.	זלאָט.	הכנסה	ג״ר.	זלאָס.	הוצאה
	3800	שחיטה		1800	שוחט
	200	מעטריקעס		1200	שולע
	1312	עטאט		200	בית-יתומים
	500	חברה-קדישא		100	פרויען-פאריין
	5812			200	לינת-הצדק
				300	דאָקטאָר
				400	סעקרעטאָר
				360	אָפצאָלונגן אין פרושענע
				50	ביבליאָטעק
				100	מעות-חטים
				500	באָד
				100	באַנק-חוב
				125	קראנקן-קאַסע
				30	פאַפיר
				120	רייזע-הוצאות
				227	ניט פאראויסגעזעענע
				5812	בס״ה

יאָר 1935

הוצאה	זלאָט.	גר.	הכנסה	זלאָט.	גר.
אָפּצאָלונגן אין פּרוזשענע	500		עטאט	1000	
סעקרעטאר אין שמש	225		שחיטה 50%	1500	
פּאַפּיר און ביכער	10		חברה-קדישא	400	
שולע „יבנה"	610			2900	
בית-יתומים	300				
פרויען פאריין	300				
לינת-הצדק	50				
האָלץ פאר אָרימע	100				
חוב-באנק	100				
ביבליאָטעק	20				
באָד	300				
בית-עלמים	40				
רייזע-הוצאות	100				
מעות-חטים	100				
ניט פאַראויסגעזעענע	145				
בס"ה	2900				

די אלגעמיינע „גמילות-חסדים"-קאַסע
אין שערעשעוו.

— באריכט —

אין אָנהויב פון איר טעטיקייט, האָט די גמ"ח-קאַסע אין שערעשעוו אנטוויקלט זייער א שוואכע ארבעט. אין קאַסע איז געווען ווייניק געלט, און די צאָל ארויסגעגעבענע הלוואות א נישטיקע.

אומצופרידן מיט דעם צושטאנד, ווערט גערופן א פאַרזאמלונג ביי א באטייליקונג פון 45 מיטגלידער (פאַרגעקומען שבת, דעם 35.15.VI אין לאָקאַל פון „טאָג-היים"). אויף אָט דער פאַרזאמלונג קומען בולט צום אויסדרוק די פאָדערונגען פון די פאַרזאמלטע, לגבי אזא ערשטראנגיק וויכטיקע אינסטיטוציע ווי ס'איז די גמ"ח-קאַסע, און אז דער ביז איצטערדיקער מצב קאָן אויף להבא ניט געדולדעט ווערן מער.

נאָך א לענגערע דיסקוסיע, ווערט באַשלאָסן צו וויילן א צייטווייליקן אָרגאַניזיר קאָמיטעט, אויף א צייט פון 3 חדשים.

אינם צייטווייליקן קאָמיטעט זיינען אויסגעוויילט געוואָרן די ה"ה (לויטן א"ב): 1) גיכמאן איסער, 2) וואלדשאָן נאָטל, 3) וויסאָקער ישראל, 4) טענענבוים שבתי, 5) לינדין יצחק, 6) סיני בנימין, 7) פּאָמעראַניעץ יוסף, 8) קאָזיאָל מיכאַל, 9) קאַנטאָראָוויץ ראובן, 10) קאָלאָדיצקי אברהם, 11) קיסעלעוו יוסף, 12) קליינערמאן יעקב, 13) קרוגמאן יחזקאל, 14) ראכאַמעס אהרן.

צוזאַמען פּערזאָן (14) מענטשן, אין דעם 5 פּערזאָן פון דער פריערדיקער פאַרוואַלטונג, און 9 — ניי אויסגעוויילטע.

אויף דער קאָנסטרואירונגס זיצונג פון קאָמיטעט וואָס איז פאָרגעקומען גלייך דעם זעלבן טאָג, זיינען אויסגעוויילט געוואָרן:

אלס פּרעזעס — ה' ישראל וויסאָקער,
סעקרעטאַר — ה' יוסף קיסעלעוו,
קאַסיר — ה' יחזקאל קרוגמאַן,
פּרעזידיום מיטגלידער — אברהם קאַלאַדיצקי און יצחק לינדין.

אין דער הלואות-קאָמיסיע זיינען אריין די ה"ה: 1. מיכאל קאָזיאָל, 2. שבתי טענענבוים און 3. איסר גיכמאַן.

אין רעווידיר קאָמיסיע — יעקב קלייגערמאַן, מיכאל קאָזיאָל, ראובן קאַנטאָראָוויץ, בנימין סיני.

דער ניי אויסגעוויילטער קאָמיטעט אנטוויקלט א פיבערהאפטע טעטי-קייט. אויף דער זיצונג, וואס קומט פאר גלייך אויפצומארגנס (דעם 16-טן VI) ווערט דורכן פרעזעס ה' ישראל וויסאקער, ארויסגערוקט אַ פארשלאָג, אַז די פאָרמעגלעכע פאָרוואַלטונגס מיטגלידער באָרגן אויס פון אייגענער איניציאַטיוו, דער גמ"ח-קאסע, געוויסע סומעס געלט אָן פּראָצענט.

אפשאַצנדיק די וויכטיקייט פון דעם פארשלאָג, נעמלעך — אַז אויב די פאָרוואַלטונגס-מיטגלידער אַליין וועלן ניט זיין ארויסצוהעלפן דער אינ-סטיטוציע מיט אנפראַצענטיקע הלואות, דאַמאָלט קאָן די „גמילות-חסדים"-קאַסע ניט עקזיסטירן — האָבן די אנוועזנדיקע באַוויזן אַ עוסטערהאַפטן ביישפיל, ניט נאָר דורך שיינע ווערטער, נאָר דורך מעשים, און באַשלאָסן אַליין צו געבן פּריוויליקע הלואות אָן פּראָצענט. דער אינסטיטוציע, וואָס זיי רעפּרעזענטירן. דער ערשטער רופט זיך אַרויס דער פארשלאַג-געבער, פּרעזעס ה' ישראל וויסאָקער מיט א הלואה פון 100 ג"ד אויף אַ טערמין פון 6 חדשים אָן פּראָצענט.

דאַן מעלדעט זיך — ה' יחזקאל קרוגמאַן מיט א הלואה פון 100 ג"ד
ה' איסר גיכמאַן „ „ „ 100 „
ה' יוסף פּאַמעראַניעץ „ „ „ 100 „
ה' מיכאל קאָזיאָל „ „ „ 50 „
ה' בנימין סיני „ „ „ 50 „
ה' ראובן קאַנטאָראָוויץ „ „ „ 50 „
ה' יצחק לינדין „ „ „ 50 „
ה' שבתי טענענבוים „ „ „ 25 „
און ה' אברהם קאַלאַדיצקי „ „ „ 25 „

דער מיטגלידס-אפּצאָל ווערט באַשטימט אויף 10 גראָשן א חודש, דערביי זייענדיק דורכגעדרונגען מיט דער פולער אחריות און ערנסט פאַר דער זאַך, און ווילנדיק אַליין דינען אלס ביישפּיל פאר אנדערע — לייגט ווידער פאַר דער פּרעזעס ה' ישראל וויסאָקער אַז אלע אנוועזנדיקע זאָלן איינצאָלן יעדער פאַר א גאַנצן יאָר פאָראויס מיטגלידס-אפּצאָל.

דער פאָרשלאָג ווערט איינשטימיק אָנגענומען און אלע קאָמיטעט מיט-גלידער צאָלן גלייך אויפן אָרט איין זייער באַשטייערונג.

די הויך פון יעדן מיטגלידס-פּאַי ווערט באַשטימט אויף 5 (פינף) גילדן, וועלכע ווערן צעלייגט אין דריי מאָל: גלייך ביים ארויסגעבן די ערשטע הלואה ווערט אראָפּגערעכנט 2 ג"ד, און די איבעריקע — אין 2 ראַטעס צו 1,50 ג"ד.

די הלוואות גופא זיינען אויף א סומע ביז 40 (פערציק) גילדן, מיט א טערמין פון 5 וואָכן.

די הלוואות ווערן אַרויסגעגעבן 2 מאָל וועכנטליך: דינסטאָג און שבת צונאַכטס.

אויף א באַריכטס-זיצונג, וועלכע איז פאָרגעקומען דעם 30-טן VI, ווערט פעסטגעשטעלט, אז פאַר די 2 וואָכן זינט די „גמילות-חסדים" קאַסע עקזיסטירט, זיינען געשאפן געוואָרן 30 מיטגלידער. פאַיען זיינען איינגעצאָלט געוואָרן אויף א סומע פון 105.50 זל. פקדנות (וקלאַדן) אויף 575 זל. מיטגלידס-אָפּצאָל — 12.30 ג"ד.

הלוואות זיינען ארויסגעגעבן געוואָרן 11 אויף דער אלגעמיינער סומע פון 330 ג"ד.

דעם 10.VII איז פאָרגעקומען א זיצונג פון דער קרעדיט-קאָמיסיע אין באַשטאַנד פון די ה"ה: מיכאל קאָזיאָל, איסר גיכמאַן און שבתי טענענבוים. זיי האָבן באַשטימט פאַר 42 מיטגלידער קרעדיטן לויט זייער שטאַנד אויף דער אלגעמיינער סומע פון 1695 זל.

דאַסגלייכן די רעווידיר-קאָמיסיע (אין באַשטאַנד פון די ה"ה יעקב קליינערמאַן, מיכאל קאָזיאָל, ראובן קאָנטאָראָוויץ און בנימין סיני) האָט דעם 15-טן VII דורכגעפירט א רעוויזיע פון די ביכער אין דער אָנוועזנהייט פון פּרעזעס ה' ישראל וויסאָקער און קאַסיר ה' יחזקאל קרוגמאַן — און פעסט-געשטעלט, אז אלץ ווערט געפירט אין דער בעסטער אָרדנונג.

די הלוואה פון ה' זרח בירענבוים.

נאָכדעם, ווי די „גמילות-חסידים" קאַסע האָט באַוויזן פּאָפּולער און באַ-ליבט צו ווערן א דאַנק דער אונדערמידלעכער און מוסטערהאַפטער ארבעט פון די קאָמיטעט-מיטגלידער — איז די ידיעה וועגן אָט דער יינגער און אזוי נייטווענדיקער אינסטיטוציע — דערגאַנגען אויך צו די שוועסטער לאַנדס-לייט אין אויסלאַנד.

דעמאָלט האָט זיך אין א בריוו געווענדעט אונזער בן-עיר, דער חשובער עסקן און כלל-טוער ה' זרח בירענבוים פון פתח-תקוה (ארץ ישראל) און אָנגעבאָטן צו געבן דער גמ"ח-קאַסע אן אנפּראָצענטיקע הלוואה פון 500 (פינף הונדערט) דאָלאַר אויף א טערמין פון 3 יאָר.

קאמיטעט פון דער אלגעמיינער גמ״ח קאסע בשרשוב מיט דעם חשובן גאסט ה׳ ז. בירענבוים (פתח-תקוה)

1. איסער גיכמאן, 2. יוסף פאמעראַניעץ, 3. בנימין סיני, 4. יעקב קליינער-מאן, 5. מיכאל קאזיאל, 6. שבתי טענענבוים, 7. ראובן קאנטאראָוויץ, 8. פרעזעס ישראל וויסאָקער, 9. קאסיר יחזקאל קרוגמאן, 10. זרח בירענבוים (פתח-תקוה), 11. משה אליהו זילבערשטיין, 12. סעקרעטאר יוסף קיסעלעוו.

די פאַרוואַלטונג, וועלכע איז זיך צונויפגעקומען דעם 27-טן אויגוסט, האָט מיטן פולן ערנסט באַטראַכט דעם פאָרשלאג פון ה׳ בירענבוים. נאָך א לענגערער דיסקוסיע, איז באַשלאָסן געוואָרן, אַז מע׳וועט זיך ווענדן צו דער בעזירק-בורא, דערוויַל נאָר פון 300 (דריי הונדערט) דאָלאַר; אלס גאראנטיע אויף דער סומע זאָל מען דעם ה׳ בירענבוים אוועקשיקן וועקסלען אויף דער אלגעמיינער סומע פון 1600 זל.

דער ה׳ זרח בירענבוים אָבער, האָבנדיק דעם פולן צוטרוי צו דעם קאָמיטעט, ווארט ניט אויף קיין ענטפער אונד קיין וועקסלען, אונד שיקט אריין דעם 17.VIII אויף דעם אדרעס פון דעם קאָסיר, ה׳ יחזקאל קרוגמאן, פאר דער אלגעמיינער גמ״ח-קאַסע א טשעק פון 550 דאָלאַר.

500 דאָלאַר אין הלואה, אונד 50 דאָלאַר אַ נדבה פאר דער קאַסע.

דער קאָמיטעט אַקצעפּטירט דאן די הלואה מיט דעם באַדינג, אַז דער ה׳ זרח בירענבוים וועט מסכים זיין צו וואַליאָריזירן די 500 דאָלאַר אויף

פוילישע זלאָטעס, לויט דער טאָג-קורס 5.25 זלאָט. און באַשליסט אויסצודריקן א דאַנק־דיזט ה׳ זרח בירענבוים.

פון די 500 דאָלאר ווערט באַשלאָסן דערווייל אויסצוטוישן נאָר 50, די רעשט (450 דאָלאר) פארבלייבט פאָרלויפיק אין עפעקטיווע דאָלארן. לויט א שפּעטערדיקן באשלוס ווערן אויסגעטוישט נאָך 100 דאָלאר אין זלאָטעס.

אין אָנהויב סעפּטעמבער האָט דער ה׳ זרח בירענבוים פון ארץ ישראל, געווײלט אין פוילן, און באַזוכט אויך זיין היימשטאָט שערעשעוו. ביי דער געלעגנהייט איז פאָרגעקומען א פייערלעכע זיצונג פון גאנצן קאמיטעט מיטן חשובן גאסט בראש.

דער פּרעזעס ה׳ וויסאקער גיט איבער א גענויעם באריכט פון דער טעטיקייט, וואס עס פירט די אלגעמיינע „גמילות-חסדים“ קאסע אין שערעשעוו. די צאָל מיטגלידער איז געוואקסן ביז 75, לייערס — 46, ארויסגעגעבענע הלואות אויף דער אלגעמיינער סומע פון 1276 זל.

יעדער מיטגליד קאן קריגן א צווייטע הלואה אין דריי טעג ארום נאכן אויסצאָלן די ערשטע. די גרויס פון א הלואה איז געהעכערט געוואָרן ביז 50 זל. די קאסע, וואס איז פריער געווען אָפן נאָר 2 מאָל אין דער וואָך — איז איצט טעטיג יעדן טאָג פון 7-9 אווענט (אין דער הויז פון ה׳ יחזקאל קרוגמאן).

דער געערטער גאסט, ה׳ זרח בירענבוים, ווייזט ארויס גרויס פאראינטערעסירונג פאר דער ביז איצטיקער אַרבעט. לויט זיין פאָרשלאג ווערט באַשלאָסן אויף ווייטער ארויסצוגעבן הלואות אויך אויף סומעס גרעסערע פון 50 ג״ד. ער אַפּעלירט צו די קאָמיטעט-מיטגלידער, זיי זאָלן זיין פאראינטערעסירט, אַז וואָס מער פּערזאָנען זאָלן געניסן פון דער גמ״ח-קאָסע.

וועגן דער הלואה פון די 500 דאָלאר: היות די געלטער אין דער גמ״ח-קאָסע ווערן ארויסגעגעבן און איינגעקאסירט נאָר אין זלאָטעס, נעמט דער ה׳ בירענבוים די זאַך צו קענטעניש און באשטימט דארויף, אַז דער קאָמיטעט זאָל אויסטוישן די גאנצע סומע לויטן טאָג-קורס פון דאָלאר. דער חוב ווערט וואלאריזירט (אויף דער אלג. סומע 2625 ג״ד) און דער קאָמיטעט פארפליכטעט זיך אין דריי יאָר ארום עס צוריקצוצאָלן.

ס׳ווערט באוואָרנט, אַז אין פאַל פון א שינוי אין וואַליוטע-קורס, מוז די פארוואלטונג די איינגעקאסירטע געלטער צוריק אויסטוישן אויף דאָלארן.

די פארוואלטונג פון דער גמ״ח-קאסע אין שערעשעוו דריקט אויס דערמיט איר גרויסן דאנק דעם חשובן עסקן און נדבן, ה׳ זרח בירענבוים פון א״י, און ווינטשט אים אין נאמען פון אלע מיטגלידער — גליק און דערפאלג אין זיין לעבנס־וועג. ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו!

גלייכצייטיק ווערט אפּעלירט צו אלע אונדזערע שערעשעווער לאנדסלייט אין אמעריקע און אנדערע ערטער, אַז זיי זאָלן זיך פאראינטערעסירן מיט אזא וויכטיקער אינסטיטוציע, ווי ס׳איז די גמ״ח-קאסע, וועלכע העלפט ארויס מיט אָנפראָצענטיקע הלואות דער רואינירטער יידישער באפעלקערונג אין שערעשעוו, געבנדיק זיי דערמיט א מעגלעכקייט זיך צו דערהאלטן ביי זייערע שוואכע פאראָרימטע פרנסה קוועלן.

די ברכות און ווינטשן פון די היגע יידישע איינוויינערשאַפט זאָלן זיי די ווייטע לאַנדסלייט אויפמונטערן און פאַראינטערעסירן פאר זייער היימשטאָט שערעשעוו אין דער אָרטיקער גמ"ח-קאַסע, וואָס לינדערט און באַקעמפט דער שרעקלעכער פאַראָרומונג פון יידישן ישוב. ופי הטוב ישלם גמול פעלם און זיי זאָלן באגליקט ווערן בכל מעשה ידיהם, ווי עס ווינטשט זיי

די פאַרוואַלונג פון דער אַלגעמיינער גמ"ח-קאַסע
אין שערעשעוו.

פרעזעס — **ישראל וויסאָקיער**

סעקרעטאַר — **יוסף קיסעלעוו**

קאַסיר — **יחזקאל קרוגמאַן**

פרעזידיום-מיטגלידער — **משה אַליהו זילבערשטיין, יוסף פּאָמעראַניעץ, פייוול גראַנאַט**

קרעדיט קאָמיסיע — **איסר גיבמאַן, מיכאל קאָזיאל, שבתי טענענבוים**

רעוו. קאָמיסיע — **סיני בנימין, ראובן קאַנטאָראָוויץ, מיכאל קאָזיאָל, יעקב קליינערמאַן.**

№	אינהאלט	אומזאץ פון דעם 18.VI ביז 30.VI				אומזאץ פון דעם 1.VII ביז 31.VII				אומזאץ פון דעם 1.VIII ביז 31.VIII				אומזאץ פון דעם 1.IX ביז 18.IX				צוזאמען פון דעם 18.VI ביז 18.IX				סאלדא			
		דעבעט		קרעדיט		דעבעט		קרעדיט		דעבעט		קרעדיט		דעבעט		קרעדיט		דעבעט		קרעדיט		דעבעט		קרעדיט	
		זל.	גר.	זל.	גר.	זל.	גר.	זל.	גר.	זל.	גר.	זל.	גר.	זל.	גר.	זל.	גר.	זל.	גר.	זל.	גר.	זל.	גר.	זל.	גר.
1	קאסע	695	80	336	22	699	10	942	28	1536	20	1562	32	2686	80	2125	60	5617	90	4966	42	651	48		
2	הלוואות	330	—	28	—	930	—	585	—	1552	—	920	—	2007	—	749	70	4819	—	2279	70	2539	30		
3	פקדינות			575	—							262	50	100	—	1837	—	100	—	2674	50			2574	50
4	איינשרייב-געלט			80	50			107	50			87	—			87	—			362	—			362	—
5	מיטגלידס-אפצאל			12	30			6	60			4	20			15	60			38	70			38	70
6	פערשיד. אויסגאבן	6	22			12	28			10	32			18	60			47	42			47	42		
7	נדבות											262	50				50			263	—			263	—
	בס"ה	1032	02	1032	02	1641	38	1641	38	3098	52	3098	52	4812	40	4812	40	10584	32	10584	32	3238	20	3238	20

צאָל מיטגלידער 94.

צאָל הלוואות אין די הויך, וואָס איז ארויסגעגעבן געוואָרן
אין פערלויף פון דעם 3 מאָנאַט-באַריכט.

הלוואות	סומע	ס"ה
1	12	12
1	15	15
1	20	20
1	22	22
20	25	500
28	30	840
1	35	35
23	40	920
1	45	45
36	50	1800
1	55	55
3	100	300
1	105	105
1	150	150
119		4819

צוגעפגעשטעלט דורך קאסיר פון דער קאָאָפעראטי-
ווער פאָלקס-באַנק אין שערעשעוו, ה' אברהם
קוועלמאַן און שמואל קרוגמאַן.

קאָנטראָלירט דעם 19.IX 1935 יאָר.

(—) ראובן קאַנטאָראָוויטש
(—) יעקב קליינערמאַן
(—) בנימין סיני

די צאָל מיטגלידער פון דער אַלגעמיינער „גמילות-חסדים" קאסע איז שערשעוו.

1. זרח בירנבוים, פתח-תקוה, סוחר
2. ישראל וויסאָקער, מילנער
3. יחזקאל קרונמאן, קרעמער
4. יוסף קיסעלעוו, מאנדעטניק
5. יוסף פּאָטעראַניעץ, קרעמער
6. איסר גיבמאן, סוחר
7. ראובן קאַנטאָראָוויץ, קרעמער
8. בנימין סיני, קרעמער
9. שבתי טענבוים, קרעמער
10. מיכאל קאָזיאָל, קרעמער
11. משה אליהו זילבערשטיין, שיינקער
12. פייוול גראנאט
13. יעקב מאיר קאָביזעצקי, קרעמער
14. יעקב קליינערמאן, תבואה-הענדלער
15. אברהם קוועלמאן, באאמטער
16. באָבל קאמיניעצקי, שניידערקע
17. שרה נייבריף, קרעמערקע
18. בערל קאלבקויף, קצב
19. משה קאמיניעצקי, שמאטניק
20. ישראל ווינאָגראַד, קרעמער
21. אביגדור שניידער, סטאָלארניק
22. שמעון איזביצקי, שניידער
23. ברוך פּאקטער, סטאָלארניק
24. באבל רובאמעס, שניידערקע
25. אברהם רוסיחובסקי, פארבער
26. מרדכי קרונמאן, שלאָסער
27. משה נירענבלאט
28. קאפל קאנטאָראָוויץ, קרעמער
29. יוסף שמש. קרעמער
30. מאיר גאלפערן, שיינקער
31. לזר לוי ווינאָגראד, בעקער
32. משה פּאָטעראניעץ, תבואה הענדלער
33. משה יוסף נאטעס, קצב
34. משה טובמאכער, סוחר
35. יצחק קאַנטאָראָוויץ, קרעמער
36. יצחק הערש קאמיניעצקי, בעל-עגלה
37. בענדיט ליפשיץ, בעקער
38. פייגל ווינאָגראד, שיינקערקע
39. הערש קאלבקויף(בן אברהם) קצב
40. אליהו נייבריף. בעל-עגלה
41. שמואל יואל מילנער, רימאר
42. הערשל יצחק אסיפּאָוויטש, פערד-הענד.
43. יצחק שניידער, סטאָלאר
44. ישראל שניידער, שמאטניק
45. יעקב שניידער, שמאטניק
46. מאיר געלמאן, שניידער
47. חעטל איזביצקי, שינדל מאכער
48. פייוול טענענבוים, הענדלער
49. אברהם גוויורץ, דענטיסט
50. יעקב גיבמאן, שלאָסאר
51. משה גידבערג, ריימאר
52. יהושע פינסקי, קרעמער
53. דוד פישל, שמאטניק
54. יהודה בילטשיק, שלאָסאר
55. טעמע קוועלמאן, קרעמערקע
56. שיינה מירל בייזער, קרעמערקע
57. שלום בער באדריצקי, שינדל מאכער
58. לייבל לעבערשטיין, סטאָלאר
59. גינענדל דוטב, קרעמערקע
60. ישראל ווינאקיר, שניידער
61. אלטע גוסטמאן, קרעמערקע
62. יעקב ידעלעוויסקי, לערער
63. שלמה פיינביר, סוחר
64. חיים טענענבוים, סטאָלאר
65. זעליק גיבאשטשיק, תבואה הענדלער
66. רבקה וואָלינייעץ
67. פאַניה באאומרישטער, אפטייק
68. עבדיהו שניידער, שמאטניק
69. משה וויינער, דאָרף הענדלער
70. משה קראָוטשיק, שמאטניק
71. גדליהו באדריצקי
72. משה גאָלדערשטיין (בריסק), סוחר
73. אַהרן גאָלדערשטיין, תבואה הענדלער
74. שמואל לעבערשטיין, פאָטאָגראַף
75. זלמן פרידמאַן (בריסק), סוחר
76. אלקנה ליפשיץ, שלאסאר
77. יעקב ישעיהו קראָוטשיק, שמאטניק
78. יעקב זייצמאן (פרוז'נה), סוחר
79. הערצקע פישעלעס, הענדלער
80. פנחס קרונשטאט, גלעזער
81. גרשון פייביר, דאָרף הענדלער
82. יצחק דוד רייטמאן, קצב
83. אהרן לערנקינד, שוסטער
84. שמחה גיבאָשטשיק, שניידער
85. שלמה פישמאן, דאָרף הענדלער
86. הערש קאלבקויף (בן עלזר) קצב
87. אלטער קליינשטיב, שוסטער
88. ליזער רייטמאן, קצב

89. שלמה פעלדמאַן, שינדל מאכער
90. יונה קאַטאָווסקי, שוסטער
91. יעקב קאַטאָווסקי, שוסטער
92. משה סאַבע (בריסק), סוחר
93. פייוול להעמאַן, קרעמער
94. חייקע מאַכלעדער
95. נתן קרעניצער, בעל-עגלה
96. פירמע רעוויזין (ביאַליסטאָק)
97. לאה פאָמעראַניעץ, לערערין
98. משה אהרן בייראַטש, שוסטער
99. חיים סעליק (בריסק), סוחר

הכנסה און הוצאה פון בוי-קאָמיטעט.

גר.	זלאָט	ה כ נ ס ה
73	2173	נדבות שטאָט. איינמאָל.
13	571	פאָרשטעלונגען דורך דער דראַמ. סטודיע
20	148	חברה-קדישא
50	124	אתרוגים אקציע
—	89	פלעצן-אקציעס
85	1802	שחיטה פראָצ. פון יאָר 1925|26
77	1553	הייון פראָצענטער פון יאָר 1925|26
—	15	נדבות פון ביאַלאָוויעזש
--	3700	נוי-יאָרקער קאָמיטעט (500 $ קורס 10 זל.- 5 15)
5[illegible]	222	פילאַדעלפיע, געזאַמלט דורך ה׳ מאיר כוואַלאָווסקי (25 דאָל.)
75	305	ירושות און נדבות
70	1233	פערשידענע הכנסות
13	11940	צוזאמען

גר.	זלאָט.	ה ו צ א ה
78	10076	דער בנין בס״ה לויט די ביכער
—	267	דער שטאָל לעם בנין (125 דאָלאַר)
—	650	די יורשים פאַרן פלאַץ (125 דאָלאַר)
35	946	פערשידענעס אויף איינ-אָרדענען די שולע
13	11940	ציזאַמען

ווייטערדיקע איינמאַליקע נדבות און ירושות פאַרן בנין:

1. אינסטרוקטאָר פון „קרן-היסוד" ה׳ ראַבינאָוויטש — לאָדז — .47 זל.
2. ירושה פון קונע אשת שמעון צ״לען (15 דאַלאַר) . . . 77.25 "
3. ה׳ אלתר קראַנשטאַט (אַמעריקע — 10 דאָלאַר) . . . 51.50 10.6.25
4. ירושה ר׳ זיסל מוליאַר (25 דאַלאַר) . . . . —.130 זל.

נוונדער האָבן מיר געקריגן אין משך פון דער טעטיקייט פון אונזער שולע גרעסערע נדבות פון פאָלגענדע ה״ה:

איזיק פאסמאניק — (אמעריקע—5 דאָלאַר) 44,25 זל. 12.XII.27
שמואל קאַגאַן, אמעריקע . . —.100 " 9.VIII.29
משה קאַהאַן " " . . —.40 "
שמואל נירנבלאַט, אַמעריקע [10 דאָל.] . —.51 " 10.XI.32

די מנדבים לטובת דעם שול-בנין.

ל. נ.	פאַמיליע און נאָמען	סומע זל.	סומע גר.	וואַלוט. $	וואַלוט. ס.
1	אוסיפאָוויטש דוד	8	20		
2	אייזנשטאט חיים	18	20		
3	אראנאוויטש חנה-שאשע	30	—		
4	אוסיפאָוויטש הערשל-יצחק	12	—		
5	איזביצקי יוסף	5	50		
6	אווערבוך שלמה	9	—		
7	אווערבוך אסתר	6	50		
8	אווערבוך לייזער בער	2	—		
9	אפריק פלטיאל	22	—	3	50
10	ארלאווסקי מנשה	5	50		
11	בירענבוים משה	13	50		
12	בערענשטיין יצחק	17	50		
13	בוימריטער אליהו (אפט.)	45	—		
14	ברעמער אסתר	6	20		
15	ביידאטש משה-אהרן	26	—		
16	בליאכער הערש	4	05		
17	בלייכבארד שלמה-אייזיק	1	50		
18	ביקשטיין משה	2	50		
19	געלערשטיין אלתר	29	60		
20	גאלפערן חיים-וואלף	5	20		
21	גארדאן יצחק	—	40		
22	גורעוויטש יצחק	7	70		
23	געלמאן משה מרדכי	21	90		
24	געלמאן מאיר	14	—		
25	גלאצער רחל	8	—		
26	גאלדבערג בנימין	1	50		
27	גאלפערן שלמה	1	—		
28	גלאצער אלחנן	—	50		
29	גלעזער משה	3	—		
30	גיבמאן אסתר	4	—		
31	גאלפערן אליהו	3	50		
32	גראנאט פייוול	7	30		
33	גיבמאן יעקב	1	50		
34	געלערשטיין זאוול	1	50		
35	געלערשטיין אהרן	2	—		
36	גוטערמאן יוסף	9	—		
38	גינזבורג טיגרל	3	—		
38	דאָמב יודל	1	—		
39	דולמאן אברהם	—	50		
40	דוואָרעצקי זאב	5	50		
41	האפמאן נחום	5	—		
42	הילמאן ליפא	10	50		
43	וואלדשאן נאָטל	12	—		

ל. נ.	פאַמיליע און נאָמען	סומע זל.	סומע גר.	וואַל[...] ס.	[...]
44	וואלדשאן יואל	12	—		
45	ווינגראד משה	24	20		
46	וואלדמאן חנה	6	50		
47	וויינער משה	9	50		
48	וואָפענשטיין משה	9	—		
49	וויסאָקער ישראל	21	50		
50	ווינאגראד משה-שמחה	50	—		
51	ווייצהענדלער אלתר	1	50		
52	וועקסלער יונה	3	—		
53	וויינער יודל	10	50		
54	וויניקור מרדכי	—	50		
55	וואלדשאן הרב ר׳ אברהם אהרן	2	—		
56	וויניקור צמח	—	55		
57	ווינאגראד ליזר לוי	1	50		
58	ווינאָקור ישראל	4	—		
59	זובער פעסל	12	—		
60	זובער משה	6	—		
61	זאמוכאווסקי חוה	10	20		
62	זאלעווסקי יעקב	5	—		
63	זילבערשטיין משה-אליהו	10	50		
64	זייפזיק משה	1	—		
65	זשוק ישראל	1	—		
66	זאריצקי יודל	15	—		
67	זלאטניק אהרן-מרדכי	2	—		
68	זלאטניק משה-ישראל	—	50		
69	זאטאצקי דוד	9	20		
70	טוכמאכער יוסף	6	50		
71	טענענבוים מאיר-חיים	3	50		
72	טענענבוים חיים	4	50		
73	טענענבוים דוד	12	—		
74	יאבלאנאוויטש אברהם	17	50		
75	יודעלעווסקא חמה-העניע	2	—		
76	יאבלאנסקי יודל	—	50		
77	יאבלאנאוויטש אליעזר	5	05		
78	יודעלעווסקי בייניש	8	—		
79	יעקובאוויטש זעליג		50		
80	כאדריצקי גדליהו		—		
81	כאדריצקי שלום-בער		—		
82	ליניעווסקי שמערל		—		
83	לעבערשטיין חנה-דבורה		50		
84	ליפשיץ בענדעט		—		
85	לייענמאן פייוול		0		
86	לערנקינד אהרן		0		

ל. נ.	פאמיליע און נאַמען	סומע זל.	סומע גר.	וואלוט. דאל	וואלוט. ס.
87	לייענטאן שמעון	9	—		
88	לעשצינסקי מרדכי	7	50		
89	לעבערשטיין בע.ל	5	50		
90	לעווקאוויטש זלמן	4	—		
91	מייסטער שמואל	35	34		
92	מייסטער דניאל	22	—		
93	מאליעצקי פסח	35	—		
94	מילנער שמואל-יואל	8	50		
95	מוראווסקי יוסף	3	50		
96	מייסטער ישראל	1	—		
97	ניהענבלאט מושע	11	—	3	50
98	ניעבאשטשיק שמחה	9	—		
99	ניצבערג משה	21	40		
100	נאטעס משה-יוסף	6	50		
101	נייבריף זלמן	13	50		
102	נייבריף שרה	15	50		
103	ניהענלאט מייקל	4	—		
104	נאווינסקי קדיש	1	50		
105	ניעבאשטשיק זעליג	2	50		
106	נייבריף יעקא		50		
107	סעלעצקי נחמיה	11	—		
108	סעגעלמאן הערש	7	50		
9	סושיצקי שרה	15	70		
	סמארגאן מרדכי	5	50		
	סימכאוויטש יודל	14	50		
	פאנטעל משה-יוסף	27	—		
	פעלדבוים נחמן	23	90		
	פאמעראניעץ יוסף	36	50		
	פארבער זומל	15	60		
	פיטקאווסקא ר"ח	12	—		
	פינביה שמעון	17	70		
1	פינביר מרדכי	6	50		
1	פארבער שלום-יוסף	6	70		
12	פינביה אברהם		50		
12	פינסקי יהושע	40	50		
1	פאזניאק מתתיהו	15	50		
1	פישעלעם הערצקע	1	—		
	פאַמעראניעץ אברהם	2	50		
	פאסמאניק פנחס	1	50		
	פיינביה מיכאל	10	50		
	פאטשינקע יצחק	1	50		
	צעמאכאָוויטש שמואל שו"ב	13	—		
	צעשניק זיידל	2	—		
	קראמאן מרדכי-שמואל	22	50		
	קרונמאן מרדכי	30	20		

ל. נ.	פאמיליע און נאַמען	סומע זל.	סומע גר.	וואלוט. דאל	וואלוט. ס.
132	קאוואלאק יצחק	10	20		
133	קאפעלאשניק לאה	10	20		
134	קליינשטיב אלטער	6	50		
135	קאלבקויף הערש	9	—		
136	קראנשטאט יצחק-משה	9	50		
137	קרונמאן מושע	19	70		
138	קאלבקויף שואל	17	50		
139	קאלבקויף בערל	9	—		
140	קרעניצער אליהו	8	50		
141	קרונמאן יחזקאל	85	—	3	50
142	קאלבקויף לייב	19	—		
143	קרונמאן שמחה	8	—		
144	קראמאן משה	11	—		
145	קרונמאן יעקב	12	—		
146	קראמאן יעקב	2	—		
147	קליינעהמאן יעקב	9	50		
148	קאמייקעה הערש		75		
149	קאמינקעה הערצקע		50		
150	קאמינקער משה	1	—		
151	קאזיאל מיכאל	4	50		
152	קראוושיק בנימין		50		
153	קאנטאראוויטש קאפל		50		
154	קוועלמאן יעקב	6	50		
155	קאנטאראוויטש ראובן	26	—		
156	קאפלאן יצחק	2	—		
157	קאלאקויף דוד	2	50		
158	קאמעניעצקי שמעון	2	50		
159	קראנשטאט פנחס		50		
160	קרונמאן רבקה-רחל	1	—		
161	קוועלמאן טעמע	15	50		
162	קאלאָדיצקי אברהם	1	50		
163	קורזשנעה יעקב-זעליג	2	50		
164	קאטאווסקי זונה		50		
165	קורזשנער ישראל	9	—		
166	קאביזעצקי יעקב-מאיר		50		
167	קאגאן הערשקע	10	20		
168	רייטמאן מינדל	14	—		
159	רייטמאן אברהם	11	05		
170	רובין יצחק	11	20		
171	ראנ'עם מרדכי	5	—		
172	ראבאמעס אהרן	25	50		
173	ראסוכאווסקי אברהם	22	50		
174	רייטמאן יוסף	1	—		
175	ראזענבוים הערצקע	1	—		
176	רייטמאן אליעזר	6	50		

פ. נ.	פאמיליע און נאַמען	סומע זל.	סומע גר.	וואל. ס.	וואל. ד.
177	רייטמאן יצחק-דוד	1	—		
178	רייטמאן בערל	6	—		
179	שניידער זלמן	20	—		
180	שניידער יצחק	9	—		
181	שורוקמאן ריווע	14	—		
182	שטיינבערג חיים	20	—		
183	שיינזאג משה	20	50		
184	שמש יוסף	18	50		
185	שופמאן חיים-יואל	12	—		
186	שיינזאג מרדכי	11	—		
187	שניידער בערל	14	55		
188	שמוליעוויטש אלחנן	2	—		
189	שאבערמאן משה	3	—		
190	שטערמאן חיה-ליבע	13	14		
191	שטיפזאן רחל	2	—		
192	שאבערמאן חנניה	3	50		
193	שטערמאן אברהם-יצחק	1	50		
194	שיינזאג חיים	4	—		
195	שניידער אביגדור	5	—		
196	רייזל אשת ביניש יודלעווסקי		—		7
197	ביניש יודלעווסקי שמואל מייסטער וועלוויל דוואָרעצקי	33	75		
198	לייזער זלאָטניק פון בוואלאווע	10	40		

קאָנטראָלעס.

אין פאַרלויף פון דער *10*-יאָריקער טעטיקייט פון אונזער שולע איז דורכגע-פירט געוואָרן קאָנטראָלעס דורך די פאָלגענדע פערזאָנען אין די טערמינען:

דעם 31 XII 1925 דורך:
חיים אייזענשטאט
שמואל ראק

דעם 20 IX 1927 דורך:
פסח מאליצקי
ברוך זעליג שיינבוים
משה מרדכי געלמאַן
ראובן קאַנטאַראָוויטש
אברהם ראסוכאָווסקי

דעם 19.IX-1928 דורך:
אברהם קועלמאן
יצחק בערנשטיין

דעם 20.IX 1929 דורך:
חיים שמש
אברהם קועלמאַן

דעם 3 IX-1930 דורך:
קאַביזעצקי יעקב-מאיר
מיכאל קאָזיאָל.

אַרויסגעבער: עלטערן-קאָמיטעט בײַ דער „תּרבות״-שולע אין שערשעוו.

Wydawca: Komitet Rodzicielski przy szkole „JAWNE" w Szereszowie.

Druk. „Express" Siedlce, Przechodnia 6